

נ משנה שם כ"ה
ס ברייתא שם כ"ז
ע שם ברייתא

היולדת, חייבין בסוכה) (מהרי"ק שורש קעט): ז (לה) *שלוחי מצוה (לו) פטורים מן הסוכה (לי) בין ביום ובין בלילה. (לח) (ועיין לעיל סימן לח): ח (לט) *הולכי דרכים ביום, (מ) פטורים מן הסוכה ביום (מא) וחייבים בלילה; הולכי דרכים בלילה, פטורים בלילה וחייבים ביום: הגה ודוקא כשיוכלו למצוא סוכה, (מב) אבל אם אינם מוצאים סוכה יוכלו לילך לדרכם אף שלא ישבו בה לא יום ולא לילה, כשאר ימות השנה שאינו מניח דרכו משום ביתו (רי"ן פ' הישן). ואף-על-פי שאינו הולך רק ביום פטור אף בלילה, (מג) דאין לו לעשות שם דירה. וההולכים לכפרים לתבוע חובותיהם ואין להם סוכה באותן הכפרים, (יא) [יא] יחמירו על עצמן לשוב לבתיהם בכל לילה לאכול בסוכה, (מד) ואף-על-גב

50/07/2018nmk

שערי תשובה

באר היטב

(יא) יחמירו. ואם הוא כשדה אפילו כל ימי החג א"צ לטרוח ולעשות

סימן תרט דמותר בין ופירות אפילו קבע עליהו א"כ אין נ"מ בזה רק במחמיר על עצמו ובה אין להחמיר. ועיין בא"ר ס"ק כ דאפשר דבה"ז אוכלין מיני תרומא ולכן כתב בשם מהרי"ק דגם בני הסעודה שאוכלים אצל היולדת דאז לא בעי סוכה, ע"ש: [יא] יחמירו. עבה"ט. ועיין במג"א דאף במקום כותים חייב לעשות סוכה, וכתב בא"ר דפשוט שאם אין הכותים מניחין לעשות סוכה דפטור והוי כשדה וא"צ להניח בשביל זה עסקין, ע"ש. ועוד כתב א"ר דמבואר ברש"י דף כז דהולכי דרכים בלילה דפטורים בלילה, דאף בלילה הראשונה פטורים, ע"ש:

ביאור הלכה

משנה ברורה

אנשים [מ"א]. ומכל מקום בשמיני-עצרת אם רוצים יכולים לאכול בבית בסעודת בריית-מילה [א"ר ודה"ח]: ז (לה) שלוחי מצוה. כגון שהולך (נג) להקביל פני רבו או ללמוד תורה או לפדיון שבויים וכיוצא בזה: (לו) פטורים מן הסוכה. אפילו (נד) בשעת חנייתן ויש לפניהם סוכה בנויה: (לז) בין ביום ובין בלילה. היינו, אפילו הולכין רק ביום (נח) פטורין גם בלילה, (נו) מפני שטרודים במחשבת המצוה ותיקוניה, והוי הכל בכלל עוסק במצוה ופטור ממצוה אחרת: (לח) ועיין לעיל סימן לח. רוצה לומר בסעיף ח בהג"ה, דמוכח שם דדוקא כשצריך לטרוח אחר הסוכה, אבל אם אין צריך לטרוח אחריה, כגון שיש סוכה מזומנת לפניו, צריך לכנוס בסוכה ולאכול ולישון שם. (נז) ואם אין יכולים לישון כל-כך בטוב בסוכה ויהיו יגיעים למחר ולא יוכלו לקיים המצוה כראוי, פטורין: ח (לט) הולכי דרכים וכו'. ד'תשבו' כעין תדורו אמר רחמנא, וידוע כשאדם דר בביתו בשאר ימות השנה אינו נמנע מלנסוע לאיזה ענין ומניח את ביתו, וכן הוא הדין בסוכה: (מ) פטורים מן הסוכה ביום. היינו, (מח) שאין צריך להמתין מלאכול עד שיגיע לסוכה, (מט) אם לא שיזדמן לפניו סוכה בעת האוכל בלי טרוח: (מא) וחייבין בלילה. היינו כשלן בלילה במקום ישוב, אפילו אין באושפיזא שלו סוכה כגון שהוא נכרי, חייב להשתדל (ס) אולי ימצא סביבות משכנו איזה יהודי שיש לו סוכה: (מב) אבל אם אינם מוצאים סוכה וכו'. רוצה לומר, שהשתדל ולא מצא סוכה סביבותיו, יוכל לאכול וללון באותו מקום בלי סוכה (סא) ואינו מחוייב לעשות סוכה, והא דמסיים 'יוכלו לילך לדרכם' רוצה לומר, אפילו אם הוא יודע בביתו שבדרך שהולך לא ימצא שם סוכה אפילו הכי מותר לצאת מביתו, דכלל בידנינו: 'תשבו' כעין תדורו, וכנ"ל בסעיף-קטן לט: (מג) דאין לו לעשות שם דירה. רוצה לומר, היכא דאין מוצא סוכה (סב) אין מחוייב לעשות מחדש: (מד) ואף-על-גב דיש להקל. רוצה לומר, דמה שאמרו 'ההולכין ביום חייבין בלילה' (סג) היינו היכי דמוצא סוכה

כתב, שמי שיש לו סוכה קטנה מותר לבנות לו סוכה גדולה בחול-המועד לצורך סעודת בריית-מילה, והוי לצורך המועד, ואף דלצורך המועד גם-כן לא מותר רק בצנעא, מכל מקום הכא ניכר דלצורך המועד הוא, ובניכר מותר לעשות בפרהסיא, כמבואר סימן תקלג סעיף ד, עד כאן לשונו: * שלוחי מצוה וכו'. עיין בתשובת כתב-סופר סימן קיט דדוקא כשהיא כולה לה' ואין בה הנאה לעצמה, אבל בהולך בשכר ועיקרו של השליח להנאתו מתכונן, לא נפטר על-ידי-זה ממצות סוכה, עיין שם [פ"ת]. * הולכי דרכים סימן לח בביאור הלכה דיבור המתחיל 'הם ותגריהם' כו': * הולכי דרכים ביום וכו'. דע, דאחרונים מחולקין בפירושו: דעת הלבוש דמה שאמרו פטורין ביום, היינו שאין צריך להמתין מלאכול עד שיגיע לסוכה [אם לא שיזדמן לפניו סוכה בעת האוכל בלי טרוח], ומה שאמרו וחייבין בלילה, היינו כשבא ללון במקום ישוב מחוייב לחפש סביבותיו אולי יש שם סוכה לאכול ולישון שם, אמנם אם נודמן לו שלן שם בין הנכרים שאין שם סוכה וסביבותיו אין יהודים, פטור מלעשות שם סוכה, ולפי דבריו מה שאמר הרמ"א 'ודוקא כשיוכלו למצוא שם סוכה' הוא כפשטיה, כמו שכתבנו, וזהו גם-כן מה שכתב הרמ"א בסוף דבריו 'ואף-על-גב דיש להקל', רצה לומר דמה שאמרו וחייבין בלילה היינו דוקא כשמוצא סוכה במקומו. ודעת המגן-אברהם, דמה שאמרו פטורין מן הסוכה ביום, היינו אף כשהגיע למלון פטור לטרוח לעשות שם סוכה בעת האוכל כיון שדעתם לילך לאלתר, וחייבין בלילה לעשות שם סוכה, כיון שנח שם, אפילו אם לן אצל נכרי, אם יש לו שם ממה לעשות סוכה [ואפילו אם צריך להוציא על זה מעט מעות אפשר דצריך להשתדל על זה], אמנם אם בא לכפר סמוך לעת האוכל אין צריך להמתין על עשיית הסוכה, כמו בירידת גשמים דלא אמרינן שימתין מלאכול אלא כיון שעכשיו רוצה לאכול ואין לו סוכה פטור, הוא הדין בזה. ולפי דבריו, מה שכתב הרמ"א 'ודוקא כשיוכלו למצוא סוכה' היינו לעשות סוכה (כן באר הפרי-מגדים לדבריו), ומה שכתב הרמ"א 'ואף-על-גב דיש להקל', היינו כיון שהגיע עת האוכל ואין לו סוכה, מכל מקום יחמירו לשוב לבתיהם, דפשע, דהיה לו לעשות סוכה איזה שעות מקודם כשבא שם בתחלת הלילה, עיין שם. והנה הגר"ז ודרך-החיים העתיקו דברי המגן-אברהם דמה שאמרו וחייבין בלילה היינו לעשות שם סוכה, אבל בבגד-יישע וחיי-אדם מצדדין כדברי הלבוש, דאם יצטרך לעשות סוכה אס-כן יעמוד בה רוב הלילה או על-כל-פנים איזה שעות, וזה לא הוי כעין תדורו, וכן הגאון רבי-יעקב עמדין כתב דמה שאמרו וחייבין בלילה היינו כשאפשר להם להשיגה בקלות, וכן משמע מביאור הגר"א דמה שאמרו וחייבין בלילה היינו כשמוצא סוכה במקומו. אחר-כך מצאתי ברבינו מנוח (מבאר דברי הרמב"ם) שכתב בהדיא וזה לשונו: וחייבים בלילה, אם מגיעים למקום שיש שם סוכה, אבל אם דרים בלילה במקום גוים שאין שם סוכה, פטורים, עד כאן לשונו. וגם לשון רמ"א דחיק מאד לפי דברי המגן-אברהם, לכן סתמתי במשנה ברורה כדעת הלבוש והאחרונים העומדים בשיטתו. ומה שהקשה המגן-אברהם על הלבוש, כפי מה שביארנוהו

שער הציון

(נג) רש"י ושאר פוסקים: (נד) פוסקים: (נה) ברייתא: (נו) רש"י והר"ן: (נז) מגן-אברהם וש"א: (נח) לבוש: (נט) אחרונים: (ס) כן משמע מחי"אדם כפי מה שביאר דברי הלבוש, ונכון הוא: (סא) לבוש וש"א וכפי מה שביארתי בביאור הלכה, ודלא כמגן-אברהם: (סב) וקראה בשם דירה על שם מאמר הגמרא 'צא מדירת קבע ושב בדירת עראי'. ולפי דברי המגן-אברהם אינו יודע איך יפרש דברי רמ"א אלו: (סג) הגר"א:

הלכות סוכה סימן תרמ תרמא

באר הגולה רלג

פ שם בברייתא צ שם
בברייתא ק כרכא שם

דיש להקל, (מה) מכל מקום המחמיר תבוא עליו ברכה (כ"י בשם א"ח): ט (מו) **שומרי העיר (צ) ביום, פטורים ביום וחייבים כלילה; שומרי העיר כלילה, פטורים כלילה וחייבים ביום:** י **שומרי גנות ופרדסים פטורים בין ביום ובין כלילה, קשאם יעשה השומר סוכה ידע הגנב שיש לשומר מקום קבוע ויבוא ויגנוב ממקום אחר. לפיכך אם היה שומר כרי של תבואה שיכול לשמור כולו ממקום אחד, חייב לעשות סוכה במקום ששומרו:** הגה (מו) והעושיין (יג) יין אצל העובדי-כוכבים בסוכות פטורים בין ביום ובין כלילה, דצריכים לשמור שלא יגעו העובדי-כוכבים (הג"מ פ"ז בשם סמ"ק וכל"כו). ואם הוא בענין שאין צריכין שימור, חייבין:

אוצר החכמה

תרמא שאין מברכין 'שהחיינו' על עשיית הסוכה, ובו סעיף אחד:

א מימרא דרב חסדא
מנחות מ"ב ב ברייתא
סוכה מ"ו ג כרכ כהנא
שם

א **'העושה סוכה, בין לעצמו בין לאחר, (א) אינו מברך על עשייתה, (ב) יאכל 'שהחיינו' היה ראוי לברך (ג) *כשעושה אותה (ה) *לעצמו, *אלא שאנו גסומכים על זמן שאנו אומרים (ו) על הכוס של קידוש:** הגה ואם לא אכל לילה ראשונה בסוכה, אף-על-פי שבירך זמן בכיתו, (ה) כשאוכל (ג) [ג] בסוכה צריך לברך זמן (ו) משום הסוכה. ואם בירך זמן בשעת עשייה, סגי ליה (ר"ן פרק לולב וערבה):

שערי תשובה

באר היטב

שם סוכה, מ"א, ע"ש: (יג) **ביום.** ואותן היושבים בחנות אעפ"י שרגילין רוב הפעמים לאכול ביום שם מ"מ בסוכות צריכים לאכול בסוכה, אפילו אם דרים חוץ לעיר וחנויותיהם בעיר צריך לעשות סוכה בעיר כי שם ביתו, מ"א. בירושלמי, רב הונא היה הולך בדרך והיה צמא ולא רצה לשתות עד שנכנס לסוכה: (יג) יין. ואם היין מונח בחצר צריך לישב בסוכה, מ"א, ע"ש: (ה) **לעצמו.** אבל כשעושה לאחרים היה ראוי שיברך הבע"ה שהחיינו, ע"י סימן תקפה ס"ב. ודוקא דבר שעושיין אותו משנה לשנה, אבל שופר ומגילה שעושיין אותן לכמה שנים אינו מברך שהחיינו על עשייתן, ונר חנוכה נמי אינו מינכר שעושה לשם מצוה, מרדכי, מ"א: (ג) **בסוכה.** ר"ל ביום צריך לברך זמן וכו'. והב"ח בתשובה סימן קלב חולק וכתב: אם כלילה הראשון ירדו גשמים באופן שלא אכלו בסוכה כל עיקר וקידשו ובירכו בבית אין לברך זמן למחר ביום א' בשנכנסין לסוכה לישב בה כדי שלא להכניס עצמו בספק ברכה לבטלה, דלא כהרמ"א סימן תרמא, עכ"ל,

ביאור הלכה

משנה ברורה

מיושב הכל, וכמו שכתבו החי"אדם והבגדי"שע:

באותו מקום, מה שאין כן בזה: (מה) **מכל מקום המחמיר וכו'.** וכל זה בהולך מכפר לכפר, מדינא אין צריך להמתין מלאכול רק המחמיר, אבל בשוהא בכפר אחד שלשה או ארבעה ימים חייב מדינא לעשות שם סוכה [אחרונים]: ט (מו) **שומרי העיר.** היינו (קד) מגייסות שלא יבואו עליהן, וצריכין לילך (סה) סביב העיר לשמרן, ולפיכך אין יכולין לעשות סוכה במקום אחד. ודוקא בשומרי גייסות, אבל בשומרי ממון שלא יבואו לגניבה [שדרכין לשמור תמיד], הוי כשומרי גנות ופרדסין המבואר לקמיה [מ"א בשם הירושלמי]. ובאמת דבר זה תלוי לפי ענין השימור, כגון שומרי החנויות שלנו שדרכין לשמור כלילה, פטורין רק כלילה. והיושבים בחנות, אף-על-פי שרגילין כל השנה ברוב פעמים לאכול בחנות ביום, מכל מקום בסוכות חייבים לאכול בסוכה, אפילו אם דרים חוץ לעיר וחנויותיהם בתוך העיר, חייבים לעשות להם סוכה כדי לאכול בעת שיצטרכו, אם אינם יכולים לילך לביתם ולאכול [אחרונים]: י (מז) **והעושים יין וכו'.** ואם היין מונח בחצר (סו) צריך לעשות סוכה בחצר, דיכול לשמרו מתוך הסוכה על-פי האופנים המבוארים ביורה-דעה סימן קלא:

* **כשעושה אותה.** ודוקא כשעשה אותה תוך שלשים לחג, אבל קודם שלשים, אף-על-פי שכשרה בשעשאה אותה לשם חג כמבואר סימן תרלו, מכל מקום לא מקרי שעת עשייה לברך עליה זמן, עיין שם: * **לעצמו.** משמע דכשעושה אותה לאחרים אינו יכול לברך 'שהחיינו' ורק הבעל-הבית בעצמו יברך 'שהחיינו', כמו שכתב המגן-אברהם, ועיין בפרי"מגדים. והא דסתם הרמ"א לעיל בסימן תקפה סעיף ב דאפילו היכי שכבר יצא ומברך להוציא אחרים אפילו הכי יברך 'שהחיינו', התם הלא איירי שמי שעדיין לא יצא עומד בצדו לצאת בברכת התוקע, התם אמרינן דיכול להוציא, דשומע כעונה והוי כאלו מברך לעצמו, מה שאין כן בזה שאינו מיירי באופן זה, ואין-הכיינמי דאם הבעל-הבית עומד פה ומבקשו שיכויין להוציא הכי נמי דמותו, כך העליתי מדברי הגר"א שם, אלא שכבר העלו האחרונים שם דאם יוכל לברך בעצמו אין כדאי שיוציאו בברכתו. ודע עוד, דמדברי התוספות כדף מו דיבור המתחיל 'העושה סוכה לעצמו' משמע דלהכי לא יוכל לברך 'שהחיינו' כשעושה בשביל אחר, מדסבירא ליה להאי תנא דאין מברך 'לעשות' (רוצה לומר, ואם-כן אין עשייה עיקר המצוה, ועל-כן אין מברך 'שהחיינו' בשביל אחרים), ולפי זה במצוה שעשיה עיקר המצוה, לדעת התוספות יוכל לברך 'שהחיינו' גם כשעושה המצוה בשביל אחרים. ולשיטתם נחא גם-כן מה שהקשינו מסימן תקפה אדהכא, דהתם שמיעת השופר הוא עיקר המצוה ולהכי יוכל לברך 'שהחיינו' גם בשביל אחרים, מה שאין כן בסוכה דעיקר המצוה הוא הישיבה בסוכה ולא העשייה: * **אלא שאנו וכו'.** ואם בירך 'שהחיינו' בשעת עשייה, מסתפק בפרי"מגדים אם שוב יברך זמן בשעת קידוש על דבר שעושיין אותו לכמה שנים אינו מברך 'שהחיינו' על עשייתו, ונר חנוכה נמי אינו מינכר שעושיין לשם מצוה: (ג) **כשעושה אותה.** והוא הדין אם (ג) היתה עשויה מכבר (ג) והוא מחדש בה דבר, דהיינו שהיה בה רק שני דפנות והוא השלימה עכשיו או שחידשה בהסכך [ריטב"א]: (ד) **על הכוס של קידוש.** שהוא קאי על מצות סוכה ועל החג: (ה) **כשאוכל בסוכה.** רוצה לומר, למחר ביום: (ו) **משום הסוכה.** דהברכה שבירך מאתמול בביתו היה רק בשביל החג:

שער הציון

(קד) מגן-אברהם בשם הירושלמי: (סה) ואפשר אם היא מוקפת חומה ואין צריך לשמור רק דרך השער, הוי דינו ככרי של תבואה המבואר לקמיה דצריך לעשות סוכה במקום ההוא: (פו) מגן-אברהם ושי"א: (ה) מגן-אברהם בשם המרדכי: (ג) גמרא: (ג) ולפלא קצת שלא העתיקו הרמב"ם וטור ושלחן-ערות דין זה: ואולי שסמכו על מה דנהיגין בומננו לסדר בכל גוויי כלהו אכסא:

סימן צא

בדבר חולה שאין בו סכנה אבל עלול ממחלה זו לבא למחלה אחרת שיש בה סכנה אם מותר ליקח הרפואות ביו"כ

ג' מרחשון תשכ"ו.

מע"כ ידידי אהובי הרה"ג מהר"ר אפרים גרינבלאט שליט"א.

ובדבר חולה שעתה אין במחלתו סכנה אבל עלול מזה לבא למחלה אחרת שהיא מסוכנת אם יש להתיר לו לבלוע כדור הנקרא פילן ביוה"כ בלא מים, לע"ד מאחר שמחלה זו שיש לו היא גורמת שיחלה בעוד מחלה מסוכנת יש להחשיב גם מחלה זו למסוכנת, אף שאם נדע שלא יחלה יותר אין במחלה זו סכנה כיון שאם לא יתרפא ממחלה זו אפשר שיסתכן במחלה אחרת הרי ממילא היא מחלה זו סכנה להחולה בזה, וגם יש ראייה לזה מע"ז דף כ"ח דרצה למיפשט דככי ושיני נמי כמכה של חלל דמי מצפידנא דמחללין עליה שבתא, ומתרץ רנב"י שאני צפידנא הואיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעים, הרי משמע דעצם המחלה היא בככי ובשיני כדפרש"י התם, וגם הרפואות שנאמרו שם הם רק להשינים והחניכים אבל אם לא ירפאו מחלה זו בשינים ובחניכים יבא למחלה בבני מעים ובשביל זה מותר לחלל שבת ולרפאות החולי שבשינים ובחניכים, אף למאי דדחה דככי ושיני לא נחשב מכה של חלל, וגם ברור שאף בריא ממש אם צריך לשמש חולה שמחלתו מתדבקת וכדי שלא יחלה צריכים לעשות לו רפואה שיש בה חלול שבת נמי מותר כיון דבלא זה אפשר שיחלה במחלה המסוכנת, וידוע שהגאון ר' ישראל סלנטר ז"ל צוה בשעה שהיה מחלת הכולירע המתפשטת, לאכול ביו"כ כל בני העיר משום שלרעבים יותר עלול להתדבק בהם אף שהיו בריאים כדי שלא יחלו, וכ"ש שאין לאסור ליקח הפילן בלא מים שהוא שלא כדרך אכילה ודבר שלא ראוי לאכילה שהוא רק מדרבנן שגם בחולה שאין בו סכנה יש להתיר, אבל בנידון זה יש להתיר גם במים אם א"א לו לבלוע בלא מים, והנני אוהבך בלוי"ג.

משה פיינשטיין

סימן צב

בבן א"י שנמצא בחו"ל אם יאמר יזכור באחרון של פסח ושבועות

מוצאי יו"כ תשכ"ו.

מע"כ ידידי מהר"ר דוב פאלאק שליט"א.

הנה שאלתך בדבר תפלת יזכור ליכנס בביה"כ אינו נוגע זה בשמ"ע שגם לבני א"י הוא יו"ט ושיון לבני חו"ל בזה, ורק נוגע זה באם יהיה מע"כ גם בחג הפסח ושבועות בחו"ל דתפלת יזכור אומרים ביו"ט, אבל הא פשוט שלבני א"י שהוא חול ודאי רשאים לומר תפלת יזכור ומה לנו שאינו יו"ט להם, ואם הוא ידוע בביה"כ אחד שהולך רק שם להתפלל הרי מצד פרהסיא מוכרח לילך לביה"כ וישב שם באופן שידמה להאנשים שהוא מתפלל וממילא יאמר שם תפלת יזכור, אך אף שאין למע"כ בשביל זה צורך לילך לביה"כ משום שיש כמה בתי כנסיות ולא יהיה ניכר כשלא ילך לביה"כ אם ירצה לומר תפלת יזכור יכול לילך לשם וישב שם כל העת שמתפללין באופן שידמה להן שמתפלל.

סימן צג

אם מותר לצאת לתענוג בעלמא למקום שלא יהיה לו סוכה

ובדבר לצאת לטיול ולתענוג בעלמא למקום שלא יהיה לו סוכה מסתבר לע"ד שאסור דהולכי דרכים שאיתא בסוכה דף כ"ו כשהוא לדבר הרשות שפטורין עכ"פ ביום הוא כשהולכין למסחר וכיוצא שהוא צורך ממש וגם הוא לכל אדם שבשביל זה היה צריך לצאת גם מביתו שלכן באופן זה מותר לצאת מהסוכה, אבל לטיול ולתענוג בעלמא שאין לזה שום צורך אינו כלום מה שבשביל תאותו והנאתו היה יוצא מביתו כיון שלא היתה יציאתו אף מביתו לצורך, והגע עצמך אדם שיש הרבה פעמים שישן בחצרו תחת כפת השמים משום שנהנה בזה יותר מבבית הכי יפטר מסוכה משום שמביתו יצא בשביל זה, וא"כ למה אמר רבא מצטער פטור מן הסוכה הי"ל לומר מי שנהנה לישיב בחצר יותר מבבית והסוכה

שופר ולולב במקומות שאסורין בהוצאה כדרך רה"ר וכרמלית, מפורש ברא"ש ר"ה דף ל"ג בשם ראבי"ה דמותר נמי להוציא את השופר ברה"ר כדי לתקוע לנשים, ומשמע שהרא"ש הסכים לזה שכתב וכן נראה לי דלא גריעה אשה מקטן שלא הגיע לחינוך כ"ש לנשים דמכוונות למצוה, וכן מפורש בטור סימן תקפ"ט שלזה הסכים הרא"ש. אבל בשאג"א סימן ק"ו מסיק דאסור להוציא לנשים שופר ולולב לרה"ר דלא כראבי"ה והטור ורק התקיעה שהוא רק איסור דרבנן התיירו, ורוצה לדחוק ברא"ש דהוכן נראה לי שכתב הרא"ש הוא רק על התקיעה ולא על ההוצאה דלא כהטור. והוא משום התוס' בחולין דף פ"ד לפירוש ראשון שפירשו על הא דאיתא שם ספיקה דשופר דוחה יו"ט הוא על ההוצאה לרה"ר דאם הטומטום הוא אשה אין זה לצורך, וסובר דאף למאי דמתרץ הגמ' שם ר' יוסי לטעמיה דאמר אשה ודאית נמי תקעה הוא רק מצד איסור התקיעה מותרת ולא כשצריך להוציא לרה"ר דהוא איסור דאורייתא, דבזה אסור לכו"ע אך שלא גזרו לר' יוסי עצם התקיעה בשביל חשש דשמא תוציא לרה"ר כמו שלא גזרו לדידה בסמיכה דאקופי ידיהו, ולר' יהודה גזרו בנשים שלא לתקוע כלל כמו שגזרו בסמיכה שגם לאקופי ידיהו אסירי עיי"ש.

ותמוה פירושו טובא דהא לשיטת התוס' ר"ה שם ובעוד דוכתי בשם ר"ת דנשים מברכות על מ"ע שהז"ג דשופר ולולב וכיוצא משום שיש להם מצוה ממש אף שאין חייבות ודאי הוא צורך גדול יותר מלשחוק בכדור ברה"ר ולהוציא את התינוק לצורך טיול דמתירין התוס' בביצה דף י"ב, והא אף לאנשים המתחייבין אין היתר הוצאה לב"ה משום דחיה את האיסור מלאכה דיו"ט, אלא משום דהוא צורך היום מצד המצוה, וא"כ אף לנשים הוא צורך גדול דכיון שמקימות מצוה ויש להן קבלת שכר הוא צורך, ומי הוא האומדן זה לומר דצורך האדם הוא רק חיוב וקבול שכר כמצוה ועושה ולא צורך מצוה שלא בחיוב וקבול שכר כאינו מצוה ועושה, הא גם מצוה דאינו מצוה ועושה ושכרו הוא דבר גדול מאד ושכרה הוא נצחית ועדיף מכל חיי העוה"ו. אך משמע מלשון השאג"א דנשים אין להן שום מצוה אלא נחת רוח בעלמא, שג"כ רצה לומר דלר' יוסי שהוא נחת רוח נחשב זה צורך היום שאין לאסור ביו"ט ודחה זה דא"כ מ"ט פליג ר' יהודה דאטו לר' יהודה אין בזה נחת רוח לנשים עיי"ש, אבל הא זהו טעות דהא יש לנשים מצוה ממש כלולב ושופר וכל מ"ע אף שהן פטורות דלכן מברכות, ואף להרמב"ם ודעימיה

פטור מן הסוכה. ואף שיש אולי לדחות דרבא אמר מצטער דוקא לענין לילך לישן בבית בשביל זה, דלגבי הבית לא נפטר בזה שיש לו יותר הנאה בבית מבסוכה ולא לגבי לישן בחוץ דלזה נפטר גם בלא צער אם יש לו יותר הנאה, משום שאולי לילך לבית של אחר לא היו רוב בני"א הולכים בשביל יותר הנאה ולילך לחוץ היו הולכים גם בשביל יותר הנאה, והבית בחג הסוכות יש לו להחשיבו כמז שהוא ליכנס לבית של אחר, לא מסתבר זה דמנלן להחשיב כן ולא כמו שיש לו עצמו שני בתים שהיה הולך לבית השני גם בשביל יותר הנאה. וגם מפורש במג"א סימן תר"מ ס"ק י"ד דאם אין יכולין לישן כל כך בטוב בסוכה ויהיו יגיעים למחר ולא יוכלו לקיים המצוה כראוי פטורין, הרי דבשביל הנאת השינה יותר אסור, ודין זה הוא אף כשהשינה בחוץ טוב לו יותר כשאין הלכו למצוה, דהא מקור המג"א נראה שהוא מהג"א דף כ"ו שפי' בר"ה זרבה ב"ר הונא דגנו בארקתא דנהרא שהוא בחוץ משום דישנו שם להנאתן יותר ויכלו לעסוק במצוה למחר טפי, אלמא דשלא לצורך מצוה בשביל ההנאה היה אסור. וגם בלא זה הא נענשין על עשה בעידן ריתחא כשמבקש טעדין למיפטר מהמצוה כדאיתא במנחות דף מ"א אף באופן שהיה לו הנאה בלבישת בגדים הפטורין מציצית דודאי לא בכוונה ליפטר מציצית לבש רב קטינא לסדינא וסרבלא הפטורין מציצית. לכן מסתבר דלילך לטיול ולתענוג למקום שליכא סוכה אסור.

והנני ידו מברכו בחג שמח.

משה פיינשטיין

סימן צד

בענין הולכת הלולב והשופר מביהכ"נ
דרך רה"ר וכרמלית בשביל אשה
וקטנים

א' דר"ח מרחשון תשכ"ו.

מע"כ ידידי אהובי הרה"ג מהר"ר אפרים
גרינבלאט שליט"א.

ענף א

הנה בדבר הולכת שופר ולולב מביהכ"נ לביתו
בשביל אשתו וב"ב הקטנים שיקימו מצות

לשמים בזה שאף אם יאמרו להם לא יאמינו להם ולא מובן לי מה שיקשה לכתרייה ע"ז.

ח.

אם מתר לטייל בחג הסוכות ועימו יבטל ממצות פתח
הוא דמסתפק כתרייה לענין מה שכתבתי בח"ג
דאריה סימן צ"ג דלצאת לטיול ולתענוג בעלמא
למקום שלא יהיה סוכה שאסור דליד זה להולכי
דרכים אמילו לדבר הרשות שפטורין דהוא דוקא
כשתוא לצורך שהיה יוצא מביתו אבל מה שהיה
הולך מביתו לתענוג בעלמא אינו כלום מה שהיה
יוצא מביתו בשביל זה, אם יש בזה חלוק בין איי
לחרי"ל ולא כתב כתרייה טעם לספקו דבלא טעם
דאי אין לחלק, אבל אולי כוונתו לאחד מחז"ל שבא
על זמן קצר לאיי שכל טירחא הגדולה הוצאה
הגדולה היתה בשביל שרוצה לראות כל איי ואין
לו ע"ז רק ימים מעטים שאולי אצלו הוא צורך ממש
לא ענין טיול והנאה בעלמא שלא נמטר בשביל
הנאתו יותר לישן בבית ובחוצ' מבסוכה דראיית
המקומות הוא לו צורך גדול, שלכן לזה מסתבר
שמתר אם אינו יכול להיות עוד איזה ימים בשביל
הטיול, והוא לאו דוקא איי שיש אולי גם מצוה בזה
אלא אף הנוסע למדינה אחרת שאיכא דברים שרוצין
האינשי לראות יהיה רשאי אם לא יוכל להיות שם
איזה ימים אחר הסוכות לראות זה. אבל לצאת לטיול
ולתענוג היציאה לבד אסור כשלא יוכל לאכול ולישן
בסוכה. וכן כשיש לו איזה ימים לטייל אחר הסוכות
אינו רשאי אף בא"י לילך לראות במקום שלא יהיה
סוכה כדכתבתי.

ט.

הושטת יד לאשה לנתינת שלום

דבר להושיט יד לאשה כדרך הנותנים שלום
בהפגשם דאי הוא פשוט שאסור כדכתבתי בארי"ח
ח"א סימן קי"ג דהרי יש לו לחוש גם לדרך חבה
הנאה, אבל כתבתי בח"א דאח"ע טוף סימן נ"ו
לאחד שראה שיש גם יראי ה' שמקילין שיש לדון
לכף זכות דסומכין ליתן כשהיא מושיטה להם
שלא יעשה להו דרך חבה ותאה, וגם שם כתבתי
דלמעשה קשה לסמוך ע"ז. ומח"ב אח"ע סימן י"ד
איני רואה שום סתירה ממש שהתירתי לילך
באוטובוסים (באסעס) דשם ליכא כמעט לכולהו ענין
חבה.

י.

עניינים שהבעל רשאי להקפיד שאשתו תנחם מפניה
הנה ברור כדכתבתי בארי"ח ח"א סימן קנ"ח
דאשה נשואה צריכה להתנחם במתני הבעל בין

להגרים בעל שרית חלקת יעקב וצ"ל הדסים בספרו
מחמת שהיו בידו (וכעת נדפס גם בסוף ח"י למסי
כתובות) ויותר לא רצייתי לכתוב בזה אף לפלפולא
בעלמא, אבל דאי אין ליצף לעשות כן מסעם
שכתבתי, ואם אחד עשה כן הולך כשר אף לכתובת.
אבל לזרזק ורע הבעל לגוף אשתו כשאומרים
הרשאים שמה שלא מתעברת הוא מצד שבביאתו לא
בא הזרע לזרעם מצד איזה חולשה ממנו או מצד
שיש שהאשה ראויה להריון הוא משונה שרק ביום
העשירי וי"א לראיית דמי נדחתה ראויה אשה זו
להריון דאי יכולים לזרזק בבטנה ע"י רוסאים ורע
בעלה, ואם הצורך הוא משום שע"י ביאה לא בא
הזרע לרחמה הרי היא סתורה ויוצא הזרע ע"י
חשמיש וכשירגיש שיצא הזרע יוציא האבר מגופה
לתוך כלי זכרית שיכין או שישמש בכיס סתום
שילביש על אברו אם הכיס לא יקלקל הזרע, ואם
הצורך הוא משום שזמן שראויה להריון הוא קודם
שיטלה לטבול שאסור לבעלה יצטרך להוציא ע"י
הרחור כדכתבתי בח"ב סימן י"ח.

ומשי"כ כתרייה עיקר החשש הוא שמה ישא
אח את אחותו והא לא שייך בשל נכרים כדכתבתי
בתשובתי.

י.

שאינו יכול כוה"י לנרש אשה בעל כרחה בפני שאינה
רוצה לכסות שטרה

מה שהקשה כתרייה על מה שכתבתי בח"א
דאח"ע סימן קי"ד באשה שאינה רוצה לכסות שטרה
כוה"י שבעה"ד רוב נשים אף משומרי תורה מזולזין
בזה אינו יכול לנרשה בעל כרחה ולא לישא אותה,
אבל בעצם במדינתנו אף ביוראפ לפני שנים רבות
לא היו מגרשין בעל כרחה לעוברת על דת וכדומה
אף שרשאיין מצד דיני המדינה ועוד טעמים וכ"ש
במדינתנו אמעריקא אין להתיר אף בעוברת על דת
ברור לנרש בע"כ, אבל באינה מכסה שטרה כוה"י
אף לדינא אינו יכול לנרשה בע"כ ואין להפסידה
כתובתה.

י.

שתינוק הנשבה בין העברים פסול לעדות

זה שכתבתי בח"א דאח"ע סימן פ"ב ענף י"א
שבני הבערים שהם כתינוק שנשבה בין העברים
שאף שעדיף מעברים לענין שמעלין פסול הוא לעדות
הוא פשוט וברור דעכ"פ הא אינם שומרי תורה וגם
הם ספריין בתורה שאף אם הוא באונס שלמדוהו
אבותיו אינו יודע איסור להעיד שקר ושיש עונש

דף כ"ו ע"א

עוסק במצוה שזו פרנסתו פטור מהמצוה

כותבי ספרים וכו' וכל העוסקין במלאכת שמים פטורים מק"ש וכו'. ואירי שעיקר עשייתם הוא לשם מצוה אע"פ שלוקחים שכר ע"ז משום שצריכים לפרנסה מ"מ בעיקר עשייתם לשם מצוה הווי עוסקים במצוה ופטורים מן המצוות ע"י מג"א (סי' ל"ח סק"ח), והנה בביאור הלכה (רס"י ל"ח ד"ה הם ותגריהם) דן בעוסק בזה בשביל שניהם גם לשם מצוה וגם בשביל פרנסתו ואין עיקר כוונתו לשם מצוה אלא בשביל שניהם אי ג"כ פטור מן המצוות, ומוכיח מסוגיא דב"מ (פ"ב ע"ב) דביארה הגמ' שם לגבי מלוה על המשכון דמיקרי עוסק במצוה, ובמלוה על המשכון וצריך למשכון דיש לו הנאה מזה נמי נחלקו התם תנאי אי מיקרי עוסק במצוה וס"ל לר"ע דמצוה קעביד והלכה כמותו, הרי חזינן דמיקרי עוסק במצוה ופטור ועיי"ש מה שהאריך בדברי הגמ' דב"מ.

אף עוסק למצוה קיומית פטור מהמצוה

לאתווי מוכרי תכלת. נראה דהחידוש הוא דאע"פ שאפשר לקיים המצוה בלא התכלת מ"מ הווי עוסקים במצוה, ואין לומר דהחידוש הוא דאף דציצית אינה מצוה חיובית אלא רק ברוצה ללבוש בגד של ד' כנפות, דהרי א"כ מזוזות נמי אין חייב לבנות בית שיהי' לו מזוזה וכבר השמיענו קודם דהווי עוסק במצוה אלא כמש"כ דהחידוש משום תכלת.

טויל בפוכות ותחבולות להיפטר מהמצוה

הולכי דרכים ביום וכו'. ופירש"י בדרך סחורה, ובראשונים סתמו ולא פירשו, והנה הגר"מ פינשטיין זצ"ל באגרות משה (או"ח ח"ג סי' צ"ג) יצא בחידוש גדול דהולכי דרכים הפטורים היינו דוקא בדרך סחורה שזה דרכו כל

השנה אבל הולכי דרכים היוצאים לטיול בעלמא אינם פטורים מן הסוכה, וכתב זאת משני טעמים חדא דזה לא הוה בכלל תשבו כעין תדורו דהוה כמי שיחליט באמצע השנה לישן בחצירו לא נאמר דבסוכות נמי יכול לעשות כן דתשבו כעין תדורו ה"נ הכא לא הוה בכלל האי דינא דאין יוצא בהכרח לא הוה האי דתשבו כעין תדורו, ולכאו' דבריו אינם מובנים דמ"מ כיון דהיום הדרך הוא לצאת לטיול א"כ מאי גרע מסחורה דכיון דהוה דרכו הוה בכלל תשבו כעין תדורו ופטור מהסוכה, עוד טעם כתב לחייב בסוכה מטעמא דהגמ' במנחות (מ"א ע"א) לגבי ציצית דמלאכא אשכחי' לרב קטינא דמיכסי סדינא א"ל וכו' ציצית של תכלת מה תהא עלי' וכו' א"ל בזמן דאיכא ריתחא ענשינן, הרי חזינא כיון דמפקיע עצמו ממצות עשה יש כאן דררא דאיסור דבעידן ריתחא ענשינן עלי' וא"כ ה"נ אלו היוצאים לטיול בעלמא דפטורים מסוכה מ"מ לאו שפיר קעבדי דמפקיעים עצמם ממצות עשה, ולכאו' אין הנידון דומה לראי' כלל דהתם הרי לבש לתקופה ארוכה סדין שפטור מציצית א"כ מראה עצמו כמפקיע המצוה אבל כאן הי' בסוכה ורק באקראי יוצא גם לטיול ותשבו כעין תדורו כתיב, ודמי לשח עם חבירו חוץ לסוכה דלא נאמר דיש כאן הפקעת עשה דענשינן עלי' בעידן ריתחא, ונראה דמש"כ הולכי בדרך סחורה לא בא לאפוקי הולכים בטיול בעלמא והא דנקיט סחורה לאו דוקא נקט, ועוד דהרי הראשונים לא פירשו כן כלל אלא סתמו. (וע"ע בקו"ת ח"ב סי' ל"ז, ובהערות גיטין פ' ע"א).

אי איכא חיוב לבנות סוכה ללינת לילה

דהולכי דרכים

וחייבים בלילה. נחלקו הפוסקים בזה, דדעת המג"א (תר"מ ס"ק ט"ו) היא דחייבים בלילה הוה ממש חיוב וחייב לטרוח ולבנות סוכה חדשה אפילו דהוה טירחה והוצאת ממון, אבל

סימן לו

אבילות - צדקה - ומצות סוכה

בעזה"י ממחרת יוהכ"פ תשכ"ה

כבוד הר' משה ויא שליט"א

שלום וברכה

והריני להשיבך:

א. אבל על אמו תוך יב"ח איך צריך להתנהג בשמחת תורה.

הוא יכול להשתתף בהקפות וגם בריקוד, אלא שעליו למעט בריקוד מכפי שהוא רגיל בכל השנים.

ב. האם הדברים שורגילים להזכיר כשכותבים ע"ה או תנצב"ה, האם הם דומים לז"ל שאין לאומרו תוך שנה.

הנה תנצב"ה ה"ה כמו תפילה כמו שמתפללים בתפילת "אנא" או בתפילת מלא רחמים ואין זה דומה לז"ל שהוא קביעת עובדא שהוא הי' בכלל צדיק שזכרו לברכה, וה"ה עלה"ש שהוא כמו תפילה.

ג. במקרה ואביו של הנפטר עוד חי ואמו של הנפטר כבר נפטרה, האם יש עדיפות לכתוב ע"ג ספרים שם האם או צריך שם האב.

כותבים שם האב בהוספת המילים שליט"א או נ"י.

ד. מעשר כספים - האם תלמיד המקבל כסף מאביו להוצאות הקטנות חייב לתת מכסף זה מעשר כספים.

הלכה פסוקה ביו"ד סי' רנ"א סעיף ד' ברמ"א "אינו חייב לתת צדקה עד שיהי' לו פרנסתו, וכ"כ הש"ך בסי' רמ"ח סק"א אפי' עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן ממה שיתנו לו היינו כשיש לו פרנסתו בלא"ה, דאל"כ אינו חייב ליתן צדקה". עכ"ל.

אוצר החכמה

להכנס לכתחילה למצב פטור מסוכה

סוכה לולב שופר תפילין ציצית - אם יש לך את חייב בכל אלו ואם אין לך אין את חייב באחת מהן".

ובתוס' פסחים דף קי"ג ע"ב ד"ה ואין, "ומי שאין לו תפילין - אפילו אין לו יש לו לחזור ולהביא עצמו לידי חיוב כדאשכחן במשה שהי' תאב ליכנס לא"י כדי לקיים מצות שבה", עכ"ל התוס'.

בברכת התורה

יוסף שלו' אלישיב

ה. האם מותר להכניס את עצמו להיתר עובדי דרכים ויהי' פטור מסוכה.

הנה בכל פעם שהוא אוכל או ישן בסוכה מקיים מצות עשה מן התורה, ונהי דכשהוא בדרך פטור כמבואר באו"ח סי' תר"מ סעי' ח' אבל בודאי עליו להכניס א"ע לחיוב קיום מצות ולא להפקיע את עצמו מן המצות, תדע דבירושלמי קדושין פ"א ה"ז אמרו כבד את ד' מהונך במה אתה מכבדו מהונך - עושה

ז גמרא שם דף פב וכרב אסי, הרי"ף והרמב"ם וסמ"ק וסמ"ג
ב יקטן (ז) בן (ח) שש שנים או פחות, יוצא (ה) בעירוב אמו ואין צריך להניח עליו מזון שתי סעודות לעצמו:

תמו שלא לערב עירובי תחומין אלא לדבר מצוה, ובו ד' סעיפים:

א אין מערבין עירובי תחומין (א) אלא לדבר מצוה, כגון שהיה רוצה לילך לבית האבל או לבית המשתה (ב) של (ה) נשואין או להקביל פני רבו (ג) או (ד) יחבירו שבא מן הדרך (ד) וכיוצא באלו הגה או שרוצה לילך לטייל ביום טוב או שבת (ה) בפרדס, שיש בו שמחה, בזה מקרי עירובין

באר היטב

(ה) שש שנים. עיין ט"ז בסימן תרמ סעיף ב, ע"ש. ועיין מ"א כאן: (ה) נשואין. אבל בת כהן לישראל ע"ה או בת ת"ח לע"ה אינו

משנה ברורה

גדולה מזו, והולכין לאותו רוח שעירבו הם: **ב** בן שש שנים. אבל אם נכנס (ז) בתוך שבע אפילו יום אחד, צריך לערב עליו בפני עצמו, ואינו יוצא לא בעירוב אמו (ח) ולא בעירוב אביו. והנה השולחן ערוך סתם בזה (ט) כהפוסקים דעד בן ששה וששה בכלל יוצא בעירוב אמו, באין חילוק אם אביו בעיר או לא, אמנם באליה רבה מצד כדעת כמה פוסקים דאם אביו בעיר, אפילו בן ארבע שנים או בן חמש שנים [באינו חריף כל-כך] אינו יוצא בעירוב אמו, משום דאז אינו נמשך כל-כך אחר אמו, אלא-אם-כן היה זיכוי בשבילו: (ח) בעירוב אמו. דעד אותה העת הוא כרוך אחריה וכגופה דמיא. ואף דאין מערבין אלא לדבר מצוה וקטן לאו בר מצוה הוא, (י) מכל מקום כיון דלא אפשר לו בלא אמו יוצא עמה, ואם לא עירבה אמו אלא אביו (יא) אינו יוצא בעירובו, ונראה לי דאף אם זיכה עליו אביו (יב) גם-כן לא מהני, דעד אותה העת צוותא דאמו ניחא ליה והיא הלא לא עירבה לשם: **א** (א) אלא לדבר מצוה. ויש מחלוקת בין הפוסקים, (ב) דיש אומרים דזה דוקא כשעירב בפת, אבל במערב ברגליו מותר לכתחלה אף לדבר הרשות, דכיון שיושב שם בעצמו וקונה שביטתו בישיבתו אפילו לדבר הרשות מותר, (ג) ויש אומרים דאין חילוק בין פת ובין רגליו, לעולם אין מערבין לכתחלה אלא לדבר מצוה. ובמקום (ג) צורך יש להקל כדעה הראשונה: (ב) של נשואין. והוא הדין סעודת (ד) אירוסין או סעודת (ה) קנין שנוהגין לעשות עכשיו, שגם אלו סעודת מצוה הם. נשואי בת כהן לישראל עם-הארץ או

שער הציון

(ז) דבן שש מקרי כל שנת שש זה כבר נכנס בשבע, וכן מוכח בגמרא, דמתחלה היה סלקא דעתך דעד בן שש דוקא, ומסקינן דעד בן שש נמי אבל לא יותר: (ח) כן משמע פשוטית הסוגיא וכן משמע בגאון יעקב, עיין שם: (ט) שכן משמע דעת הרי"ף והרמב"ם שלא הזכירו חילוק בזה, וכן משמע דעת רבינו חננאל, עיין שם: (י) תוספות בחירוף הראשון, ומוכח כן גם מרש"י וריטב"א, ולכן השמטתי חירוף השני. ועיין מגן אברהם מה שכתב אודות החירוף השני, ועיין באליה רבה ופרי מגדים מה שכתבו בזה, ולפי דבריהם פשוט דקטן ביותר שהוא אצל אמו או מינקת, יוצא עמה לכולי עלמא כיון שאי אפשר לו להיות זולתה, וכן הסכים בתוספת שבת לדינא, עיין שם, ונפקא מינה ביום טוב שיכולה לישא אותו וליילך עד מקום רגליה: (יא) אכן אם אין לו אמה אפשר דיוצא בעירובו של אביו, ועיין בעבודת הקודש, ואפילו להראשונים דפליגי שם עליה אפשר דמודו באופן זה, וצריך עיון: (יב) כן משמע בסוגיא למעין שם: (ב) בית יוסף, וכן הוא דעת רבינו יונתן והרשב"א [וכונתו אף לכתחלה, כמו שכתב הבית יוסף, דהלא לדעתו אין חילוק בין לכתחלה לדיעבד, ואלו היה זה בכלל אין מערבין אלא לדבר מצוה] שאמר רב יוסף, אף בדיעבד לא הוי עירוב, וכן כתב בספר גאון יעקב בדעתו, וגם מסתברא דקאי בשיטת רבינו יונתן דמתיר אף לכתחלה, וכן הוא גם דעת רש"י לפי מה שפירשו הב"ח ומגן אברהם בסימן תמד, וכן הוכיחו מהטור שם, וכן הסכים שם המגן אברהם לדינא: (ג) הוא דעת התוספות והרא"ש פרק אלו עוברין, וכן הרמב"ם סתם בזה, וכן הסכים בספר אבן העזר, דלא כהמגן אברהם, וכן האליה רבה כתב שאין להקל כי אם לצורך גדול, דגם משמעות רבינו ירוחם ומהרי"ל להחמיר, עיין שם: (ד) אף האליה רבה כתב בשעת צורך גדול דוקא, נראה דיש לסמוך להקל בדרבנן, וכן החיי"אום העתיק להקל וכן בתשובת שואל ומשיב: (ד) אליה רבה בשם סמ"ק. ועיין בביאור הגר"א שכתב דוקא להארוס עצמו, ועיין בסימן תמו סעיף ז שם יתבאר אם ירצה השם: (ה) מגן אברהם וחקי יעקב בסימן תמד, ועיין שם מה שנכתוב בזה: (ו) הם גריעי מעמיה הארץ, דאף אם שני הצדדים הם אנשים כאלו אין בהם משום סעודת מצוה, דמצוה להתרחק מאנשים כאלו שלא יבואו ללמוד ממעשיהם, וכל-שכן שלא להתקרב ולשמוח בשמחתן: (ז) אחרונים: (ח) מגן אברהם, וכמו שסיים הבית יוסף מן תרומת הדין, וכן העתיק החיי"אום: (ט) והביא מעבודת הקודש ורי"ז שהזכירו רק 'חכם', וכמו שהובא בש"ס [ובאמת גם מתרומת הדין אין ראייה להיפך להמעין]. ומכל מקום דעת הרמב"ם מסתבר דלא מיירי בחכם דוקא, דלא נחית אלא משום דבא מן הדרך דמצוה לחבירו לקבל פניו, והוא נכנס בכלל שאלת שלום וכבוד הבריות דמצוה הוא, דאלו בחכם ומשום לשמוע דברי תורה, אפילו לא בא מן הדרך נמי, וכמו שכתב ברש"י וברבינו חננאל בסוגיא, ונוכל לומר דגם שארי פוסקים מודו להרמב"ם בזה אלא דלא מיירו בזה:

הלכות עירובי תחומין סימן תטו

קפה באר הגולה

ה שם כמשה ו טור
בשם הרמב"ם שם
ז משנה שבת ל"ד
כדמפורש לה שם בגמרא
ח טור בשם הרמב"ם
שם ט שם כגמרא ל"ד
וכעירובין ע"י רמב"ם
שם, וכן פירש רש"י
כ לפירוש רבינו תם
שבעירובי חצרות דוקא
הוא. וכן דעת הרא"ש
והרמב"ן והרשב"א
ל רמב"ם שם וספר
העתיים ומוסכם מן
הגאונים

דבר מצוה (תה"ד סימן עז), או מפני היראה, כגון שהיה רוצה לברוח (ו) מן העובדי-כוכבים או מן הלסטים וכיוצא בזה (ז) (ואז מותר לו לילך אפילו לדבר הרשות) (טור והג"א פ' כיצד מעבדין). 'ואם עירב שלא לאחד מכל אלו אלא לדברי הרשות, הרי זה עירוב: ב' אין מערבין (ח) עירובי תחומין בין השמשות. (ט) *ואם עירב, (י) עירובו עירוב: ג' (יא) אמרו לו שנים 'צא וערב עלינו', אחד עירב עליו מבעוד יום ואחד עירב עליו בין השמשות, זה שעירב עליו מבעוד יום *נאכל עירובו בין השמשות וזה שעירב עליו בין השמשות נאכל עירובו משחשכה, (יב) 'שניהם קנו עירוב. *כיוש חולקים: ד' לכשמינה עירובי-תחומין (יג) מברך (יד) 'על מצות עירוב', (טו) (ג) (טז) ואומר 'בזה העירוב יהא מותר לי (יז) לילך ממקום (יח) פלוני אלפים אמה

באר היטב

ס"ב. והמערב ברגליו יכול לערב לדבר הרשות, כ"י, עיין מ"א: (ג) ואומר. ואם לא אמר, אינו עירוב, כמ"ש סימן תטז ס"ב. ועיין ס"ט שם:

ביאור הלכה

* ואם עירב, עירובו עירוב. עיין במשנה ברורה. והנה לפי מה שכתבנו לקמיה דרוב פוסקים סבירא להו כהיש-חולקין דבסמוך. ממילא כאן אפילו בדיעבד אין עירובו עירוב; ומכל מקום נראה לי, אם הניח העירובי-תחומין בבין-השמשות דרבי יהודה, דלרבי יוסי זה הזמן הוא עדיין יום גמור [כבשבת ל"ד, עיין שם], יש להקל: * נאכל עירובו בין השמשות. נסתפקתי, אם נאכל בבין-השמשות דרבי יהודה דמתחיל תיכף אחר שקיעה נמי מהני, או דוקא בבין-השמשות דרבי יוסי שהוא אחר דשלים בין-השמשות דרבי יהודה, אבל הא לא מספקינא במי שהניח בין-השמשות, אי דוקא בבין-השמשות דרבי יהודה או אפילו בבין-השמשות דרבי יוסי, שהוא זמן מועט מאד קודם צאת הכוכבים, דוודאי מסתברא דאפילו בבין-השמשות דרבי יוסי, דמעיקר הדין בוודאי הלכה כרבי יוסי נגד רבי יהודה, כדאמר הגמרא [פסחים דף ב] והא קיימא לן דער צאת הכוכבים יממא הוא, אלא דמחמירין כרבי יהודה לענין שבת, וכדאמר הגמרא 'הלכה כרבי יהודה לענין שבת', ועל-כן לענין עירובי-תחומין בוודאי יוכל לסמוך על דעת רבי יוסי, כן נראה לעניות דעתי: * ויש חולקים. הנה מלשון המחבר משמע דמעיקר הדין תפס כדעה ראשונה, שהוא דעת רש"י והרמב"ם והרב המגיד שעומד בשיטתו, ולא כדעת תוספות והרא"ש. ולעניות דעתי צריך עיון גדול, והנה מצינו תשעה ראשונים דסבירי דאפילו בדיעבד אין עירובו עירוב כשעירב בין-השמשות, והם הרבנו חננאל והרבינו תם והרשב"א [המובא בתוספות] והרמב"ן [שכתב בהדיא בחידושיו דהעיקר כהרבנו חננאל דמימרא 'צא וערב ועירב בין השמשות' הוא כפירוש רבינו חננאל דקאי רק אעירובי-חצרות] והרשב"א בחידושיו והרא"ש [שהביא דעת רבינו תם לדינא, כדמוכח מהרמזים] והריטב"א בעירובין דף עו והר"ן בשבת סוף פרק ב והמרדכי בפרק ככל מערבין, והיה לו להביא דעה זו לעיקר הדעה ראשונה בשם יש אומרים, וצריך עיון לדינא. ודע עוד, דלדעת המחמירין לענין תחומין, לענין זמן בין-השמשות יש פלוגתא דרבוותא לענין אם נאכל עירובו בין-השמשות, דדעת הרשב"א כעל התוספות [בשבת ל"ד], אם חזינן דנאכל עירובו בין-השמשות אין שייך בזה לומר חזקת כשרות [דדוקא אם יש לנו ספק אם נאכל מבעוד יום או משחשיכה או בתרומה מתי נטמאה, תלינן להקל דנטמאה משחשיכה, דהעמידנה על חזקתה

כחם, או שיצא לפקח על עסקי רבים, או שהיה חוץ לעירו וצריך לילך לביתו, ש"ג. ובמהרי"ל נסתפק אם מותר לערב כדי לילך למנין. וכתב המ"א: ולפי מ"ש סימן צ ס"י ודאי שרי, וכ"מ ממ"ש סימן שיא סוף

משנה ברורה

לא הלך וגו': (ו) מן הכותים. שיעצרו (י) אותו או יגבו ממנו ממון. ואם יש בזה חשש סכנה, אף בלא עירוב מותר לברוח [אחרונים]: (ז) ואז מותר. קאי על כל הסעיף הנ"ל, ורוצה לומר, דכיון דקנה שם עירובו משום צורך מצוה, מותר לו ללכת אלפים (יב) אף לדבר הרשות: ב' (ח) עירובי-תחומין. דעירובי-חצרות מותר לכתחלה בין-השמשות, וכדלעיל בסימן רסא סעיף א, ועירובי-תחומין חמיר ממנו, (יג) דיש סמך לעירובי-תחומין מקרא: (ט) ואם עירב וכו'. משום דאיסור תחומין הוא דרבנן וספיקא לקולא. (יג) ומכל מקום ספק הונח העירוב או לא, גרע מזה, וכמבואר לעיל בסימן תט סעיף ו, עיין שם: (י) עירובו עירוב. והיש-חולקין דסעיף ג' (יד) סבירא להו גם בזה דפסול, כיון שלא היה לעירוב חזקת כשרות: ג' (יא) אמרו לו שנים וכו'. דין זה נזכר לעיל בסימן שצג סעיף ג, אלא דשם מיירי לענין עירובי-חצרות, והכא קא משמע לן דאף לענין עירובי-תחומין גם-כן דינא הכי; והיש-חולקים סבירא להו דדוקא בעירובי-חצרות הקילו בזה אבל לא בעירובי-תחומין, ואינו קונה העירוב (טו) אלא דוקא הראשון, משום דמוקמינן לעירוב אחזקתיה ובודאי היה קיים עד הזמן שצריך להתקיים, אבל לא לשני רהניח בין-השמשות, דאין שייך בזה חזקה. ועיין בביאור הלכה שכתבנו דרוב ראשונים סבירא להו כדעה זו: (יב) שניהם קנו עירוב. דלכל אחד נקטינן להקל משום שהוא מילתא דרבנן. ועיין לעיל בסימן שצג סעיף ג במשנה ברורה וביאור הלכה במה שכתבנו שם: ד' (יג) מברך וכו'. אף-על-גב שאם לא ירצה לילך חוץ אלפים אין צריך עירוב, (טז) מכל מקום שייך לומר 'וציונו' שלא לילך בלי עירוב, כענין שחיטה שמברך עליה אף-על-גב שאינו מחוייב לאכול בשר: (יד) 'על מצות עירוב'. ואם לא בירך (יז) אינו מעכב: (טו) ואומר 'בזה העירוב וכו'. ואם לא אמר, לא הוי עירוב [מ"א], מיהו אם אמר 'יהא זה לעירוב', מהני (יח) בדיעבד [ח"א]. וכל זה כשעירב בפת, אבל אם עירב ברגליו, ככוונה לחוד סגי כשהלך לשם [פמ"ג]: (טז) לילך. בלבוש הנוסח 'לילך למחר', וכן איתא לעיל בסימן תט סעיף ז, ואם מערב לכל השבתות יאמר 'לכל שבתות השנה': (יז) פלוני. פירוש, ממקום זה, דהא אומר בשעה שמניח:

שער הציון

(י) אליה רבה: (יב) וגם המחבר מורה לזה, אלא שלא היה צריך להביאו, דהא גדולה מזו כתב לקמיה, דכדיעבד אם עבר ועירב אפילו לדבר הרשות הוי עירוב ומותר לצאת, אם-כן כל-שכן היכי שתחלת העירוב היה לדבר-מצוה, שמותר אחר-כך לצאת אף לדבר הרשות: (יג) רש"י בשבת ל"ד: (יג) אליה רבה והג"א לעיל בריש סימן שצד: (יד) מלבושי-יום-טוב [שהובא באליה רבה] ומגן-אברהם ותוספת-שבת, וכן מוכח מהג"א. והאליה רבה רצה לדחוק עצמו וליישב דברי הלבוש, אבל כל האחרונים האלו לא סבירא להו כן: (טו) עיין בביאור הלכה: (טז) מגן-אברהם: (יז) רמ"א לעיל בסימן שצה, והוא הדין הכא: (יח) ולפי זה אפשר דאפילו לא אמר כלל, רק שמברך עליו 'על מצות עירוב' יהיה נחשב זה כאלו אמר 'יהא זה לעירוב', ומה שהחמירו האחרונים היינו בשלא ביוך כלל, וצריך עיון:

הלכות שבת סימן רמח

כה באר הגולה

י טור בשם כה"ג
כ תוספות בעירובין
מ"ג והרא"ש שם וגם
כתשובה והרשב"א
ל הריב"ש כתשובה
בפירוש הר"ה שם מ רשב"ק
כתשובה

הנהר, ולא דמי להליכה בקרון (ט) שאסור: ג (יט) היכא דמותר להפליג מערב־שבת, אם נכנס בספינה מערב־שבת וקנה בה (י) (כ) שביתה, אף־על־פי שמפלגת בשבת, מותר, (כא) יהוא שלא יצא מהספינה מעת שקנה שביתה: הגה ויש אומרים דאפילו יצא מן הספינה שרי, (כב) דמאחר שקנה בה (כג) שביתה מערב־שבת, מותר אחר־כך ליכנס בה בשבת ולהפליג. ויש (כד) שעושין (יג) קידוש בספינה, ואחר־כך חוזרים לביתם ולנים שם, ולמחר חוזרין לספינה ומפליגין, *וכן נהגו בקצת מקומות, ואין למחות (ר"ן פ"ק דשבת וריב"ש סי' י"ז ק"א קנ"ב). ועיין לקמן סימן שלט ותד: ד' היוצאים בשיירא במדבר, והכל יודעים שהם צריכים (כה) לחלל (יג) שבת, כי מפני הסכנה לא יוכלו לעכב במדבר בשבת לכדם, שלשה ימים קודם שבת אסורים לצאת, (כו) *וביום ראשון ובשני ובשלישי (יג) מותר לצאת, (כז) ואם אחר־כך יארע לו סכנה ויצטרך לחלל שבת מפני פיקוח נפש, מותר ואין כאן חילול. (יד) (כה) והעולה לארץ־ישראל, אם נודמנה לו שיירא אפילו

באר היטב

להפליג בספינה בשבת, ואין להתיר כשהספינה הולכת בשביל ישראל דלכ"ע אסור, ואין לחלק באיסור זה בין י"ט לשבת אפילו בי"ט שני, ואפילו בצנעא אסור, וכ"כ מהר"א ששון, עיין כנה"ג וע"ת ומ"א: (יג) שבת. אפילו באיסור דרבנן, ריב"ש סי' יח: (יג) מותר. ומהריב"ל כתב: כיון דידוע בוודאי שיחלל שבת, אסור, וכ"כ הרדב"ז כנה"ג מ"א, וכן נהגין: (יד) והעולה לא"י. דוקא להתישב שם. וי"א אפילו על־

ביאור הלכה

ימים, מותר ביום חמישי [א"ר]: * וכן נהגו בקצת מקומות וכו'. והנה כל זה איירי בנהרות הנובעין דוקא, דאדברי המחבר קאי הרמ"א [ולפלא שצ"ח המציין בשם הר"ן, שהוא שיטת הרמב"ן שם; ואפשר שצ"ח רק מה דהוזכר שם לענין קידוש אבל לא לכל דבריו שם]. ובאיזה מקומות נתפשט המנהג להפליג על־ידי קנין שביתה אפילו בים הגדול בשבת, ולא חיישי לטעם עונג שבת, אבל במ"צ כתב דאין להקל נגד רוב הפוסקים [הביאו המגן־אברהם בסוף הסימן]. ומכל מקום במקום שנהגו היתר בזה אין למחות, וכמו שכתב בבית־יוסף, דיש להם על מי שיסמוכו, והוא שיטת הרמב"ן דסבירא ליה דטעם איסור הפלגה בספינה הוא דוקא בספינה שרובה ישראל, דאז האינם־יהודים העושים מלאכה בספינה הוא בשבילן, אבל לא כשרובה אינם־יהודים, ולפי זה אם הספינה יושביה ישראל בוודאי אסור, וכן כתב המגן־אברהם בסוף הסימן: * וביום ראשון ושני ושלישי מותר לצאת. הוא על־פי שיטת הר"ה המבואר בבית־יוסף, עיין שם, והלילה השייך ליום רביעי

שמה יצא חוץ לתחום, מ"א: (ט) שאסור. דבקרן אסור שמה ירד מן הקרון וילך באיסור, וזה אין שייך כאן, ט"ו. ומ"א כתב דבקרן אסור משום שמה יחתוך זמורה, אבל הכא הבהמות הולכות למרחוק ולא שייך שמה יחתוך זמורה: (י) שביתה. ואפילו חל י"ט ע"ש שרי לקנות שביתה, עיין סי' תי"ו: (יא) קידוש. לפרסומי מילתא. ובעי דוקא שישב שם בין השמשות, מ"א. כתב משפטי־צדק: נתפשט המנהג בזמננו

משנה ברורה

אמרינן הכי, (יג) דהתם הטעם שמה יחתוך זמורה להנהיגה, אבל הכא הבהמות הולכות ברחוק ממנו, ועל־כן מותר אפילו בתוך שלשה ימים: ג (יט) היכא דמותר וכו'. פירוש, דהמחבר לא קאמר לעיל להתיר אפילו בנהרות הנובעים ולמעלה מעשרה אלא להפליג בערב־שבת אבל בשבת לא, וכאן אתי לאורויי דלפעמים אף בשבת מותר להפליג בהם: (כ) שביתה. היינו, (יג) שישב שם כל בין־השמשות עד שתחשך: (כא) והוא שלא יצא. דאי לאו הכי (יד) אסור ליכנס בה בשבת מפני שנראה כשט על־פני המים, וזה אסור, כמו שכתוב סימן שלט: (כב) דמאחר שקנה בה וכו'. היינו, דעל־ידי־זה הוה ליה הספינה כביתו ואינו נראה כשט כשנכנס בה בשבת. (טו) ואפילו לדעה זו אינו מועיל הקנין־שביתה אלא שיהיה מותר לכנוס בהספינה בשבת, אבל

כשמגיע אחר־כך ליבשה אסור לו לזוז מארבע אמותיו, כמו שכתוב בסימן תד [ואם הגיעה הספינה לעיר המוקפת מחיצות, עיין שם בהג"ה], (טז) אבל אם לא יצא מהספינה מעת שקנה שביתה, מותר אחר־כך לילך במקום שיגיע ליבשה עד אלפים לכל רוח; והני מילי כשהיתה הספינה לעולם למעלה מעשרה טפחים, וכמבואר שם. (יז) ובספינה גופא מהלך את כולה אפילו אם יצא מבערב לביתו אחר שקנה שביתה, כיון ששבת באויר מחיצות מבעוד יום. ואם לא קנה שביתה כלל מבעוד יום, עיין לקמן בסימן תה סעיף ז במשנה ברורה, כי שם ביארנו כל פרטי הדינים האלו: (כג) שביתה מערב־שבת. ואפילו אם חל יום־טוב ערב־שבת שרי לקנות שביתה, ואין בזה משום הכנה מיום־טוב לשבת [מ"א], ואינו מועיל לזה הקנין־שביתה שקנה מערב־יום־טוב. ועיין בסימן תטז, באיזה אופן אין בו משום הכנה: (כד) שעושין קידוש. גם לדעה זו (יט) בעינן שישב שם (יט) כל בין־השמשות לקנין שביתה, (כ) אלא שסוברין דלכתחלה נכון לעשות שם גם־כן קידוש ולאכול מעט, כדי לפרסם הדבר שקנו שם שביתה ולא יבואו לחשרם: ד' (כה) לחלל שבת. אפילו באיסור דרבנן [מ"א בשם הריב"ש]: (כו) וביום ראשון ובשני ובשלישי. כבר נתבאר הטעם, משום דהם נקראים על שם שבת העבר, ואין צריך להזהר עתה שלא יבוא לידי חילול שבת הבא. ובכנסת הגדולה כתב בשם הר"י בן־לב, דכשיודע בוודאי שיבוא לידי חילול שבת אסור אף בכי האי גוונא, וכן כתב הרדב"ז, ועל־פי זה סומכין עכשיו שמסכנים בעצמם קצת שלא לחלל שבת, כדי שלא יהיה איסור למפרע על מה שיצא: (כז) ואם אחר־כך יארע וכו'. רוצה לומר, כיון דממילא נסכב הדבר לבסוף ובאונס של פיקוח־נפש, אין כאן חילול. ופשוט דלכולי עלמא אסור לו להבטיח לשיירא בעת שישתתף עמם שיייעם באיזה עשיית מלאכה בשבת, ואפילו מלאכה דרבנן, אף שעל־ידי־זה תתבטל הנסיעה שלו, שלא ירצו להשתתף עמו, ואפילו אם הוא דבר־מצוה, דהרי הוא מתנה בהדיא לחלל את השבת: (כח) והעולה לארץ־ישראל. יש אומרים (כא) דהיינו דוקא כדי להתישב בה, ויש אומרים דאפילו על־מנת להחזיר, דלהלן בה הילוך ארבע אמות נמי הוי מצוה, (כב) ובפרט לפי מה שהקיל רמ"א בסוף הסימן בהג"ה, ודאי דגם

שער הציון

(יג) מגן־אברהם ושי"א: (יג) אחרונים: (יד) הרא"ש ושאר פוסקים: (טו) מגן־אברהם: (טז) אחרונים מסימן תד: (יז) מגן־אברהם מסימן הנ"ל: (יח) מגן־אברהם ושי"א: (יט) אחרונים: (כ) בית־יוסף: (כא) מגן־אברהם: (כב) פרי־מגדים:

הלכות שבת סימן רמח

בערב-שבת, כיון דדבר-מצוה הוא יכול לפרוש, (כט) *ופוסק עמהם לשבות, ואם אחר שיהיו במדבר לא ירצו לשבות עמו (ל) יכול ללכת עמהם (לא) חוץ לתחום מפני (טו) פיקוח נפש. (לב) ואם נכנס לעיר אחת בשבת, מהלך את כולה, ואפילו הניחוהו מחוץ לעיר ורוצה ליכנס לעיר מותר, (לג) דכיון דלדבר-מצוה נפק יש לו אלפים אמה לכל רוח: הגה יש אומרים, שכל מקום שאדם הולך (טז) [טז] (לד) לסחורה או לראות פני חבריו, חשוב הכל דבר-מצוה, ואינו חשוב דבר הרשות רק כשהולך לטייל. ועל-כן נהגו בקצת מקומות להקל בענין

שערי תשובה

באר היטב

מנת להחזיר, כיון דאפילו מהלך ד"א בא"י מצוה הוא, כנה"ג: (טו) פיקוח נפש. פן יגזלו ממונו או בהמה או מלבושים בימות הקור מקרי פיקוח נפש, רמ"ג, מ"א: (טז) לסחורה. אפילו יש לו מזונות והולך לסחורה להרווחה. ולגבות מעות מא"י שהוא חולה, כל עוד שאינו גוסס לא מקרי פסידא ודאית, מ"צ ור"י הלוי. ועיין במ"א סי' שלט ס"ק יג. אי רשאי לילך בספינה קטנה או גדולה בשבת כדי להשלים מנין ולהתפלל עם הצבור, עיין הרדב"ז ח"א סימן מז ובתשובת חוות-יאייר סימן קטו ובתשובת עבודת-הגרושני סימן קכג ובתשובת

[טז] לסחורה. עיין בה"ט. ועיין שו"ת חוות-יאייר שכתב שאין להחזיר אפילו אם אין הספינה הולכת בשבילו, ואפילו ביו"ט של ר"ה דיש מצוה להשלים מנין ולתקוע ולהתפלל ברכים אין להחזיר, ומשמע שם דאם אין הספינה הולכת בשבילו [הוא] קצת צד היתר, ע"ש. וגם מבואר מדבריו, במקום שיש רפסודות, קורות מסודרות על שתי ספינות גדולות, הולכות כל היום מעבר לעבר, ומעט מזער שניכר מעשה ידי אדם בהעברתם, אם היהודי מכירו ואינו אומר לו דבר ועובר עליו למנין בשבת אין איסור, ולא מחלפי בספינה אחרת מצד שינוי גדול ומעשיה ושמה, שלא נקראת ספינה סתם רק כחיבור מלת גשר, ע"ש. ובשו"ת עבודת-הגרושני סימן קכג כתב בענין גשר הפורחת (נראה שהוא הענין שכתב החו"י, ^{עבודת-הגרושני} שהגשר מתגלגלת מעצמה ויש שם מלח גדול והספן יחפור בו למען ילך בקל ובמהירות) אין להחזיר, רק אם רופא צריך לילך לחולה אפילו שאין בו סכנה, וכן אם נקרא אל המושל הגדול מפני דרכי שלום. וא"צ קניית שביתה ממש רק קצת קניית שביתה, ע"ש. ואמנם בשו"ת שב יעקב סימן טז כתב להחזיר לעבור על הגשר הפורחת לדבר-מצוה, אלא שכתב שדיבר להלכה ולא למעשה. ובתשובת הג"מ זיסקינד רוטנברג סימן א וסימן ב מתיר ג"כ, ובספר נתיבי-חיים כתב לקנות שביתה מבע"י, ולצאת ידי הכל צריך לשהות בספינה כל זמן בין-השמשות, וכתב שכן נהגו בכמה מקומות באשכנז לעבור בנהר בספינה לצורך מצוה עפ"י הוריים ומורים, ע"ש, ועיין בבר"י סימן שלט שהרבה מתמירין, ולכן היכא שאין צורך מצוה כ"כ יש להתרחק מזה. וכל ההתירים הללו הם כשהוא בתוך התחום דוקא, כמ"ש בשב יעקב, ע"ש:

ביאור הלכה

משנה ברורה

זה הוא בכלל דבר-מצוה: (כט) ופוסק עמהם לשבות. והפסיקה הוא לעיכובא, ואם לא יתצו בזה לא ילך עמם, וכמו שביארתי בביאור הלכה: (ל) יכול ללכת וכו'. אם מתירא (כג) להתעכב במדבר שמא יפגשו בו חיות רעות, או יפגעו בו לסטים ויגזלו ממנו בהמתו ולא יוכל ללכת ברגליו ויסתכן, או יקחו ממונו ולא יוכל להחיות את עצמו במדבר, או שיקחו ממנו מלבושיו בזמן הקור, כולם הוא בכלל ספק פיקוח-נפש ומותר לילך עמהם: (לא) חוץ לתחום. והוא הדין (כז) אפילו חוץ ליי"ב מיל נמי שרי, עד שיגיע למקום שאין שם שוב חשש סכנת נפשות ויפרד מהם וישבות שם, ויש לו משם אלפים לכל רוח [אחרונים]: (לב) ואם נכנס וכו'. דכיון (כס) דבאונס יצא חוץ לתחום מפני פיקוח-נפש, וגם מתחלתו ברשות נפק, על-כן לא הוי כשאר יצא חוץ לתחום דאין לו אלא ד' אמות. וכתב המגן-אברהם, דדוקא כשהלך לדבר מצוה גמורה ולא כשהלך לסחורה, דאף דדעת ההג"ה שגם זה מקרי צורך מצוה, מכל מקום לענין שיהיה יכול להלוך בתוך כל העיר, (כו) וכן במה שכתב המחבר "ואפילו וכו' יש לו אלפים [אמה] לכל רוח", אין לסמוך על זה, כיון שהרבה פוסקים תולקין על זה: (לג) דכיון דלדבר-מצוה וכו'. אבל אם יצא מתחלה לדבר הרשות, אף שעתה היה מותר לו ללכת עמהם חוץ לתחום מפני פיקוח נפש, מכל מקום כיון שעבר מתחלה על דעת חכמים במה שיצא תוך שלשה ימים, הרי הוא כשאר יוצא חוץ לתחום דאין לו אלא ארבע אמות; ואם יצא קודם שלשה ימים אפילו לדבר הרשות, כיון דהשתא היה צריך לצאת מפני פיקוח נפש, יש לו אלפים אמה לכל רוח, כמו שכתוב סימן תז [מ"א]. עוד כתב, דאם הלך תוך שלשה ימים מפני שסבר שמתור לילך תוך וכן כתבו שארי אחרונים: (לד) לסחורה. אפילו יש לו מזונות והולך לסחורה להרווחה. ולגבות מעות מאינו-יהודי שהוא חולה, כל עוד שאינו גוסס לא מקרי פסידא ודאית [מ"א]; והאליה רבה מיקל בזה, דלא גרע מהולך לסחורה, ועל-כן מותר להפליג עבור זה בתוך שלשה ימים. ועיין לקמן בסימן שלט במגן-

מקרי תוך שלשה ימים לשיטה זו: * ופוסק עמהם לשבות. עיין במשנה ברורה שכתב דהפסיקה הוא לעיכובא, ולא מיבעיא לדעת המגן-אברהם בסעיף-קטן א דסובר דגם בהפלגה בספינה הפסיקה הוא לעיכובא, בוודאי גם בזה הוא לעיכובא, דהלא דין זה דסעיף ד נלמד משם. ואפילו לדעת שארי אחרונים דסבירא להו הפסיקה שם אינה מעכבת, נראה דהכא אין להקל בזה כלל, דבלאו הכי מפסקים הרבה פוסקים [עיין בת' הריב"ל והרדב"ז בחלק רביעי סימן עז ובת"ש] על דין זה דסעיף ד שסתמו המחבר, והרמ"א לעיל בסעיף א בהג"ה, והוא נובע משיטת הר"ה שהוא תמוה, דהאין התירו בשביל דבר-מצוה לגרום את עצמו לחלל שבת בידים, ואפילו בתחלת השבוע, אם הוא יודע שיצטרך לעשות מלאכה בשבת, הא"ך התירו דבר זה? והמעין ברי"ף יראה שהוא מתמיה אפילו לענין תחומין בהפלגת הספינה שהוא דרבנן, הא"ך התירו אפילו מיום הראשון [ועיין בבית-יוסף דפירש שכן הוא דעת הרי"ף באמת להחמיר, אם לא שהספינה הוא למעלה מעשרה], ואפילו במקום דבר-מצוה? ונהי דלענין הפלגת הספינה בים שהוא דרבנן תפסין לדינא להקל בשלשה ימים הראשונים, כמו שכתב הרמ"א, או לדבר-מצוה תוך שלשה ימים, אבל לענין מלאכה גמורה הא"ך התירו דבר זה. והנה הר"ה למד את דינו מהאי ברייתא דאין מפליגין פחות מג' ימים וכו', אבל לפי מה שפירשו שארי הרבה ראשונים לברייתא זו [והם הרי"ף והרמב"ם והרמב"ן והתוספות כשם ר"י והרשב"ם] אין שום מקור לדינא כלל שיהא מותר בתחלת השבוע לירד לאיזה ענין שיבוא לבסוף לחילול שבת, וכבר האריך בזה הרדב"ז נגד דברי הריב"ש שהביאו להר"ה לדינא, ועל-כן מסיק דאם יודע בוודאי שיבוא לבסוף לחילול שבת, אסור אף בתחלת השבוע, וגם הרי"ב כן-לב סובר כמותו, והעתיקם המגן-אברהם בסעיף-קטן יד וכתב שם דאפילו לדבר-מצוה אין שום טעם להתיר בזה שיוודע בוודאי שיבוא לבסוף לחילול שבת [ועיין באליה רבה, ואין בהם כדי ישוב על עיקר הקושיא שהקשה הרדב"ז לבסוף, דכי משום שהוא דבר-מצוה וכו', עיין שם]. ועל-כן נראה ברור דהפסיקה בזה אפילו בדבר-מצוה הוא לעיכובא, דאם לא יפסוק עמו בוודאי יבוא לחילול שבת. ולא דמי להפלגתו בספינה, דכתבנו במשנה ברורה דהפסיקה אינה לעיכובא, שלשה ימים, הוי ליה שוגג ויש לו אלפים אמה לכל רוח, וכן כתבו שארי אחרונים: (כז) בית-יוסף: (כס) בית-יוסף: (כו) פרי-מגדים:

שער הציון

(כג) מגן-אברהם בשם רמ"ג וש"א: (כז) בית-יוסף: (כס) בית-יוסף: (כו) פרי-מגדים:

הלכות שבת סימן רמח רמז

כז באר הגולה

הפלגת הספינות (לה) והליכת (י) שיירא תוך שלשה ימים, כי חושבים הכל לדבר-מצוה, (לו) ואין למחות בידן הואיל ויש להם על מי שיסמוכו:

אוצר החכמה

רמז דינים השייכים לערב-שבת, ובו ד' סעיפים:

א סוכה מ"ד וכאיכא דאמרי, הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפרק ל' ב' בת"י יוסף ג' מדברי הרמב"ם שם ורבינו יוחנן כת"ו ד' מהא דגיטין ל"ח ה' הרב המגיד ברמב"ם פרק ל'

א *אין הולכים בערב-שבת (א) יותר (ב) משלש פרסאות, כדי שיגיע (ב) לביתו בעוד היום גדול *ויוכל (ג) להכין צרכי סעודה לשבת, בין שהולך לבית אחרים בין (ג) שהולך לביתו. (ד) יונהני מילי כשהוא בשוב במקום שיוכל להכין צרכי שבת, אבל אם במקום שהוא שם אי אפשר לו להכין צרכי שבת, או (ה) שאינו מקום ישוב בטוח, מותר לילך אפילו כמה פרסאות. יואם שלח להודיעם שהוא הולך שם לשבת, מותר לילך (ו) כמה פרסאות בכל גוונא: ב (ז) *אסור לקבוע (ח) בערב-שבת סעודה ומשתה *שאינו רגיל בימי החול, *ואפילו היא

באר היטב

(ב) מג' פרסאות. ואם הוא יושב בעגלה או רוכב על הסוס יכול ללכת יותר, ומ"מ יזהר שיוכל להגיע בעוד היום גדול, ב"ח: (ג) להכין.

ביאור הלכה

דשם הוא למעלה מעשרה, ואפילו אם נקל גם בלמטה מעשרה, היינו דוקא שם בספינה דאינה רק מדרבנן לכולי עלמא אפילו י"ב מיל, וכמו שכתב הרמב"ם, מה שאין כן בזה שהוא ביבשה. אחר-כך מצאתי שגם בפרי-מגדים באשלא-אברהם סעיף-קטן ו מצדד כן בשם הלבוש כמו שכתבתי:

* אין הולכין בערב-שבת וכו'. לכאורה נראה, אם הולך לדבר-מצוה מותר לילך עד סמוך לערב, ממה דאיתא בסימן רמח סעיף א, עיין שם, אף שגם שם מתבטל מעונג שבת כמו שכתב בסעיף ב; ואולי דבענינו חמירא, דלא הכין כלל. ועיין לקמן בסימן רנ בביאור הלכה מה שנכתוב בזה. ומכל מקום נראה דיש להקל בהליכה יותר מג' פרסאות בענין זה, אם הוא משער שיגיע בעוד יום גדול: * ויוכל להכין וכו'. עיין בעולת-שבת משחמיר בענין זה אפילו במולך מזונותיו עמו, דלא פלוג חכמים בזה, ללישנא בתרא דגמרא, וכן מוכח בבית-יוסף שהעתיקתי דבריו במשנה ברורה סעיף-קטן ה, אבל באליה רבה חולק עליו ומצדד להקל בזה, עיין שם: * אסור לקבוע וכו'. רוצה לומר, לעשות סעודה קבועה, ואפילו פעם אחת בימי חייו, וראיה לזה — סעודת אירוסין, כן כתב הפרי-מגדים. ועיין בהרב המגיד בשם יש מפרשים, והובאה בבית-יוסף. ועל-כרחיך לא מיירי בסעודה שאינה רגילה, דאי לאו הכי תקשי עליהו מירושלמי דאוסר בסעודת אירוסין. ועיין בב"ח: * שאינו רגיל בימי החול. ואפילו אם הוא עשיר ביותר ועושה בכל יום סעודה רחבה כמו בשבת, מכל מקום בערב-שבת יש למנוע מלעשות כן כדי שיאכל לתיאבון בלילה, כן מוכח ברש"י גיטין ל"ח ע"ב ד"ה בערב שבת, עיין שם. ועיין לקמן בסימן רפח סעיף ז בהג"ה, דאיש כזה צריך לעשות בשבת שינוי בסעודת היום, להקדים או לאחר, כדי שיהא מינכר יום השבת משאר ימי השבוע: * ואפילו היא סעודת אירוסין. עיין בביאור הגר"א שכתב דאם אירס כבר מותר, כמו דאמרינן בפרק ג' דפסחים וכו'; אין הכוונה דאירס מאתמול, דהלא בזה בוודאי אוסר הירושלמי, ועוד, דעל זה אין שום ראיה מפרק ג' דפסחים,

(י) אפילו בכפר, ולא יסיתנו היצר לומר: עוד היום גדול והדרך טוב. (י) אך אם אירע שהלך עד חשיכה והיה בכין-השמשות בתוך תחום עיר, מותר להלך בתוכה, כבסימן תי"ו, וצריך לירד מעגלה וסוס, עיין סימן רסו ושם יבואר אם ירצה השם: (ד) והני מילי כשהוא וכו'. רוצה לומר, במקום שכלו הג' פרסאות, כן כתב הלבוש. ועיין באליה רבה: (ה) שאינו וכו'. דעמידה בדרך (ט) אינו מקום בטוח, דכל הדרכים בחזקת סכנה, ולכן אפילו יש עמו צדה כדי צרכי שבת, מותר לו ליסע משם (ט) עד שיבוא למקום בטוח: (ו) כמה פרסאות. ומכל מקום יזהר שלא יתאחר לבוא עד סמוך לערב, וכנ"ל בסעיף-קטן ג: ב (ז) אסור לקבוע. ואיתא בגמרא, דהיתה משפחה בירושלים שקבעה סעודתא בערב-שבת ונעקרה: (ח) בערב-שבת.

03/09/2018nmk

שער הציון

(כ) אליה רבה: (ב) רמב"ם: (ג) פרי-מגדים: (ג) מגן-אברהם: (ד) גמרא: (ה) ב"ח ופרישה וא"ו וחי"אדם ושולחן-עצ"שטי"ם. ועיין באליה רבה שמפקק על דברי אגודה. ואף דאין אנו יכולין למחות, שכבר נהגו להקל כמותו שלא להקפיד על שיעור ג' פרסאות, מכל מקום יראה לבוא למקום שבינתו בעוד יום גדול: (י) ב"ח וא"ו: (י) אליה רבה ופרי-מגדים: (ט) בית-יוסף: (ט) כן משמע בבית-יוסף וכן מוכח בספר עולת-שבת. ועיין בביאור הלכה במה שכתבנו בשם אליה רבה דמצדד להקל במולך מזונותיו עמו:

הולכי דרכים

כ. הולכי דרכים ביום, שהגיעו בלילה למקום ישוב ללון בו ליל, אם בושים לבקש אכסניה אצל אחרים, יש לדון שפטורים מן הסוכה לט¹³³.

כא. המטיילים אין להם דין הולכי דרכים, שהרי יכולים הם לערוך את המיול בזמן אחר, ולפיכך חייבים בסוכה¹³⁴. ולכן יש להמנע מטיולים למקומות שאינו יודע שתהא סוכה מצויה לו בהם בשעת הצורך¹³⁵.

דבר הלכה

לח. וה"ה הולכי דרכים בלילה שהגיעו למקום ישוב ביום¹³⁴.

למ. ואע"ג דקיי"ל (סי' תר"מ ס"ח) דהולכי דרכים ביום חייבים בסוכה בלילה, וכן איפכא, ועיי"ש במ"צ סקמ"א ומ"צ דאף אם אין סוכה סמוכה לו חייב להשתדל למצוא סוכה, יתכן דהני מילי צמי שאינו צוש לעשות כן, אבל מי שצוש צכך, וגם כל ימות השנה היה מוותר על השינה צמוך צית כדי שלא להטריד אחרים וכדו', יתכן דשפיר פטור, משום דתשצו כעין תדורו צעינן ומו לא. ול"ע¹³⁶.

מ. וכמש"כ הרמ"א (סי' תר"מ ס"ג) דהמקיז דם חייב בסוכה והוא מהג"א צפ"צ

נערא), דעכ"פ מי שצנה סוכתו צמזרח ויצטער צה צצוקר מפני החמה למה לא יתחייב לצנות לו מלפני החג סוכה נוספת צמערב שאינו מצטער צה, וכן כל כה"ג. וכן מי שאין לו סוכה מיוחדת ואינו יכול ליטן צסוכה עם אשתו דפטרינן ליה משינה צסוכה משום מצטער (להמג"א סי' תרל"ט סק"ח ועיין מ"צ סק"ח), למה לא יתחייב לצנות סוכה נוספת. ואף שהוצאה יתירה היא מ"מ יתחייב עד שליט מנכסיו או עד חומש ככל שאר מצוות עשה.

ואפשר דכיון שציווי התורה הוא לצנות דירה עראית לכן אמרינן דדירה כזו אין דרך האדם לטרוח לצנות אלא אחת ולא שתיים¹³².

ארחות הלכה

132. חי' כת"י. ועיין פמ"ג סי' תרל"ט משב"ז סקי"ג "אשרי מי שיש לו סוכה מיוחדת עם התנור ויוכל ללמוד שם ולישן כדרך שעושה בדירה". 133. חי' כת"י למס' סוכה י' ע"ב. אולם לבני הישיבות הבאים לישיבה מחוץ לעיר ל"שמחת בית השואבה" הנמשכת עד שעה מאוחרת, הורה רבנו שאין להם היתר כלל לישן חוץ לסוכה, אף שהשעה מאוחרת וא"א להם לשוב לביתם, ולכן בכל הישיבות שעורכים "שמחת בית השואבה" ומשתתפים בה הבחורים שמחוץ לעיר, יש להקים סוכה גדולה בישיבה לצורך השינה בלילה זה. רשימות. 134. שם. 135. חי' כת"י למס' סוכה כ"ז ע"א; ופסקים והערות שבסו"ס הסוכה אות ל'. וכתבי תלמידים. 136. חי' כת"י שם (ומש"כ הרמ"א בסי' תר"מ ס"ד דרק אם הוא טורח גדול א"צ לילך לאכול בסוכת חברו, היינו משום דלא פסיקא ליה להרמ"א הסברא דאין ערב לו לאדם אלא בשלו, עיי"ש במ"ב סקכ"ג, משא"כ בנד"ד דקים לי' דמצטער). ובכעיי"ז יש לבאר דברי המאירי בסוגיא שם בעובדא דר"ח ורבה בר רב הונא שהסכימו ללון בסוכתו של ר"נ אע"ג דאינהו ס"ל דפטולה היא ושאלם ר"נ אם חזרו בהם וענוהו דשלוחי מצוה הם ופטורין, וביאר המאירי דקמ"ל הגמ' בהך עובדא דאין יוהרא לחכם להחמיר בבית חברו המתיר, עיי"ש, והוא תמוה דמהיכ"ת כלל לומר שאסור להחמיר כבביתו, אך אולי יש להעמיס בכוננתו דבכה"ג דאין זה מדת דרך ארץ להחמיר הוה ס"ד דממילא פטור דהא תשבו כעין תדורו, דכמו שהיה מוותר במילי

ברכת לישוב בסוכה לנשים

כב. נשים המברכות ברכת לישוב בסוכה מא 137, רשאיות לברכה בין ברכת הנהנין

דבר הלכה

דסוכה (סי' י"ג) הציאו המג"א, ועיי"ש דלחד הטעמים הוא מפני שהיה יכול להקיז הדם לפני החג או לדחות הדצר לאחריו, ועיי"ש זמג"א שדן עפ"י לאסור שחיית משקה המשלשל אם יכול לעשותו בזמן אחר, וא"כ כ"ש זנד"ד, והדצר צרור ללא פטרו הולכי דרכים אלא צמי שהולך לעקור ממקום ישוב והולך לצורך פרנסתו, אבל יציאה לטיול סתמא לא 138.

מא. כמנהג בני אשכנז שהנשים מזכרות על

ארחות הלכה

דעלמא כדי שלא לפגוע בכבודו של המארח ה"נ בסוכה אינו מחויב לדקדק יותר, וע"ז קמ"ל דאעפ"כ רשאי להחמיר ואין זה חסרון ד"א. חי' כת"י שם. ובעיקר הך עובדא דר"ח ורבר"ה עיין רשב"א שם שדן למה לא קעבר ר"נ אלפני עור. ונראה דאף שמבואר במנחת שלמה קמא סי' ל"ה דאין המכשיל עובר בלפני עור אלא אם תהי' העבירה בחפץ שלו (ולכן המוכר כלי סעודה למי שיש לחוש שלא יטבילנו לא קעבר אלפני עור), התם כיון דהיה נגיד ומצוה בבית ריש גלותא ועושיין על פיו כדפירש"י שם, ה"ז חשיב כאילו הסוכה היתה ממש שלו. מנחת שלמה תניא סי' ס"ח אות ד'. 137. ומה שנהגו רבים שהנשים אינן מברכות בעצמן ברכת לישוב בסוכה, אף אלו שמברכות על שאר מצוות עשה שהז"ג (וכן נהגו בבית רבנו), אמר רבנו דהיינו לפי שגם כשאוכלות בסוכה אין זה בדוקא, שהרי בידן לצאת כל רגע ולהמשיך באכילתן חוץ לסוכה (וכן הוא למעשה, שאינן מדקדקות כלל לאכול כזית כדי אכילת פרס כדין ושלא לאכול ביציאתן למטבח וכדו'), ולכן אם אפשר להן שומעות מהאנשים אבל בעצמן אינן מברכות. דשימות. 138. כנ"ל ציון 135. ועיין אגרות משה או"ח ח"ג סי' צ"ג דפטור הולכי דרכים הוא רק בהולכים לסחורה. ולענין צילום במצלמה במועד בשעת הטיול וכן בביקור קרובים וכדו', כיון דהוי דבר האבד מפני שאין הדבר מזדמן לו בשאר ימות השנה, מותר, הואיל ואין העין רואה ומרגישה כל שינוי בפילם, ואין לחוש בזה משום בונה כמו לענין רישום אותיות אלקטרוניות בדיסקט או הקלטה ברשמקול, דהתם אין לדיסקט ולקלטת כל ערך ושימוש קודם לכן, ורק ע"י רישום האותיות "נבנה" הדיסקט ומתקיים תמיד ונעשה ראוי לשימוש, וכן ע"י ההקלטה נהפכת הקלטת לכלי המשמיע דיבורים או ניגונים להנאתו של השומע, ולכן אית בהו משום בונה, אם הדברים חשובים וראויים להשתמש בהם זמן רב, משא"כ בצילום הרי כל עוד שאינו עושה את פעולת הפיתוח אינו יכול ליהנות ממנו, וממילא בעצם הצילום אין בו משום איסור בונה. אבל לפתח את הפילם בחוה"מ, כיון דמלאכה גמורה היא ומעשה אומן, אסור, שכן לא יפסיד אם יפתחנו לאחר המועד. שמירת שבת כהלכתה פס"ו הע' רי"א, פס"ז הע' קה-ו, פס"ח הע' קכ"ד, ותקו"מ (וכן הורה למעשה גם למי שפרנסתו בכך וכבר עליו הדבר שלא לפתח במועד, דאף בכה"ג אסור. ויצויין שכשרבו העוטרם עליו והרבו בעשיית תמונות גם בזמן ההקפות עם הלולב, אע"פ שהיה עסק זה למורת רוחו, לא מיחה בהם כלל ואף לא הרשה לאחרים לגעור בהם, רק היה פונה אליהם במתק לשון בבקשה להקפיד על ההלכה ולא לפתח התמונות במועד). ולא נמנע מלציין כי כל ענין הטיולים בימי חוה"מ היה למורת רוחו של רבנו, כי כבר אמרו חז"ל לא נתנו המועדות אלא כדי שיעסקו בהם בתורה, ואף שכבר נהגו ישראל קדושים לבקר בית קרוביהם וידידיהם להרבות בשמחת החג, וכן להקביל פני תלמידי חכמים (וגם רבנו הי' מבקר בקביעות בימי חוה"מ בבתי בני משפחתו

י. בשו"ע [עב] כתב, הולכי דרכים ביום (ט) פטורים מן הסוכה ביום, וחייבים בלילה. הולכי דרכים בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום:
 וברמ"א כתב, ודוקא כשיוכלו למצוא סוכה, אבל אם אינם מוצאים סוכה יוכלו לילך לדרבם אף שלא ישבו בה לא יום ולא לילה כשאר ימות השנה שאינו מניח דרכו משום ביתו (ר"ן פ' היסן), ואע"פ שאינו הולך רק ביום פטור אף בלילה דאין לעשות לו שם דירה. וההולכים לכפרים לתבוע חובותיהם ואין להם סוכה באותן הכפרים יחמירו על עצמן לשוב לבתיהם בכל לילה לאכול בסוכה, ואע"ג דיש להקל מ"מ המחמיר תבוא עליו ברכה (צ"י גסס אורחות חיים):

חומ שני

פרט להולכי דרכים ושומרי פירות ומנטער וכיוצא בהן, עכ"ל.

עוד ענינים:

א. דינא ד"הולכי דרכים" שפטור מן הסוכה, ופרש"י הפטור "דכתיב צקוכות תשצו כעין ישיבת ציתו כשם שכל השנה אינו נמנע מלכת צדק צקחורה כך כל ימות החג שאינו יום טוב לא הנריכו הכתוב למנוע, עכ"ל. נראה דאף שמעיקר הדין מותר לאדם להכנס למצב של הולכי דרכים אף אם נוסע ללא צורך מיוחד, כגון שקוצע עצמו לנסוע לטיול בחול המועד, דלא מנינו שום הגבלה בזה אלא כמו שפרש"י כשם שכל השנה אינו נמנע מלכת צדק וכו', אמנם הרי זו שטות לאצד מצוה יקרה בשביל טיול, אף שמעיקר הדין הוא פטור.

ב. גדר הולכי דרכים, אין זה תלוי בשיעור אורך הדרך או במספר השעות שצריך להטלטל צדרכים, או לפי עירחת הדרך, אלא תלוי שאם זה דרך שצאמצע הדרך נעשה לו צורך לאכול או לישון, או כגון שזה הזמן הקצוע שלו לצרכים אלו, אזי לגבי זה הרי הוא נחשב כהולכי דרכים.

ואפילו עד סוף יום ג' [ע], אצל צעוק צמנה כתב צמנה צרורה [עא] דאם ואלל מצה צהיתו עסוק צמנה אחרת הרי הוא ילא ידי חוצתו, ונסתפק שם לענין הצרכה.

בגדרי הולכי דרכים

(ט) פטורים מן הסוכה. צמס' סוכה [עא] ת"ר הולכי דרכים ציום פטורין מן הסוכה ציום וחייבים צלילה, הולכי דרכים צלילה פטורין מן הסוכה צלילה וחייבין ציום, הולכי דרכים ציום וצלילה פטורים מן הסוכה צין ציום וצין צלילה, ופרש"י, דכתיב צקוכות תשצו כעין ישיבת ציתו כשם שכל השנה אינו נמנע מלכת צדק צחורה כך כל ימות החג שאינו יום טוב לא הנריכו הכתוב למנוע, עכ"ל. וכ"כ התוס' [עב].

ועיין צחידושי הרשב"א [עג] על הפסוק כל האזרח צישראל וז"ל, שמעתי צסס רצינו הגדול הרמב"ן ז"ל שצא לומר שלא יתחייב צסוכה אלא מי שהוא כחורה רענן

שער הציון

[ע] מ"צ סי' ע"א ס"ק י': [עא] סי' תע"ה שעה"ל ס"ק ל"ט: [עב] סי' תר"מ סעיף ח': [עג] כ"ו ע"א: [עד] ד"ה הולכי דרכים: [עה] כ"ח ע"ב ד"ה רבא אמר:

יא. בשו"ע [עט] כתב, שומרי העיר ביום - פטורים ביום וחייבים בלילה. (י)
 שומרי העיר בלילה - פטורים בלילה וחייבים ביום:

יב. בשו"ע [פב] כתב, העושה סוכה בין לעצמו בין לאחר אינו מברך (יא) על עשייתה, אבל שהחיינו היה ראוי לברך כשעושה אותה לעצמו אלא שאנו סומכים על זמן שאנו אומרים על הכוס של קידוש:

[27/06/2018nnn](https://www.torah.org/tafarut/27/06/2018nnn)

אוצר החכמה

חומ שני

שכיר אללו לשמשו וגם ככל השנה אינו אוכל וישן צביתו כי אם אללו, רשאי גם היום לעשות כן והוא דומיא דשומרי גנות ופרדסים המצוה לקמן.

וצ"ע ממש"כ צמ"צ [אפ] והיושבים צחנות אע"פ שרגילין כל השנה צרוז פעמים לאכול צחנות ציום מ"מ צקוכות חייבים לאכול צקוכה אפילו אם דרים חוץ לעיר וחנויותיהם צתוך העיר חייבים לעשות להם סוכה כדי לאכול צעת שיצטרכו אם אינם יכולים לילך לציתם ולאכול.

וצ"ע מאי שנא מדינא דשומרי גנות דפטורים מן הסוכה, וכן הא דשכיר שמשמש אלל צעל הצית שפטור מן הסוכה והוא משום תשצו כעין תדורו דכל השנה אינו נמנע לעשות כן.

ויי"ל דחנוני שהוא הצעל הצית ויש לו יותר קציעות צחנות הוי כאלו דר גם צחנותו, משא"כ שומרי העיר, מה שהוא נמצא צחוץ אין זה מפני שדרכו צכך והוא נמצא שם רק לשם שמירה שעוסק צעבודתו משא"כ חנוני הוא צעלים על עצמו, ואם צריך להיות צחנות אז זה המקום שלו.

שהחיינו בסוכת הבירו

(יא) **על עשייתה**. צמס' סוכה [גא]

ג. צחורי ישיצות שגרים צצני צרק ולומדים צירושלים, ונוסעים צחול המועד סוכות לישיצות להקציל פני רצם ולשמחת צית השואצה צישיצתם, צ"ע אם חשיצ עדיין הולכי דרכים שאם לא הגיע למקום שיכול לעשות צו צרכים של צית כגון אכילה ושינה הרי אין לו דירה ולא חשיצ שהגיע למקומו, א"כ עדיין יחשצ כהולכי דרכים אף שהגיע למקום חפצו. **אמנם** צגמ' [עו] משמע דאף דהגיע למחוז חפצו חשיצ הולכי דרכים, דאיתא צגמ' רצ חסדא ורצה צר רצ הונא כי הוו עיילי צשצתא דרגלא לצי ריש גלותא, הוו גנו ארקתא דסורא [על שפת הנהר, רש"י], אמרי אכן שלוחי מצוה אכן ופטורים. ולכאורה תיפוק ליה משום הולכי דרכים דאף שהגיע למחוז חפצו מ"מ הרי לא הגיע למקום שיכול לעשות צו שימושים של צית.

ובשו"ע [עז] כתב, הולכי דרכים ציום, פטורים מן הסוכה ציום, וחייבים צלילה, וצמ"צ [עח] כתב, דהיינו כשלין צלילה צמקום ישוצ אפילו אין צאושפיזא שלו סוכה כגון שהוא נכרי חייצ להשתדל אולי ימצא סביצות משכנו איזה יהודי שיש לו סוכה, עכ"ל.

(י) **שומרי העיר**. צמ"צ [פ] כתב, ולכאורה נראה דאם הוא

שער הציון

[עז] כ"ו ע"א: [עח] ס"ק מ"א: [עט] ס"י תר"מ סעיף ט': [פ] ס"י תרל"ט ס"ק י"ד: [פא] ס"י תר"מ ס"ק מ"ו: [פב] ס"י תרמ"א סעיף א': [פג] מ"ו ע"א: